27րդ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 7316 18 ՄԱՅԻՍ 1910 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 31 Mai 1910 27 année N. 7316

ԽՄԲԱԳՐԱՊԵՏ
ԵՐ. ՍՐՄԱՔԷՇԽԱՆԼԵԱՆ
Գրութիւնք ետ չեն տրուիր
Բաժանորդագրութեան պայմանները տեսնել Դրդ. էջը
Կ. ՊՈԼԻՍ, ՂԱԼԱԹԻԱ

10 ՓԱՐԱ

Արեւելք

ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ

10 PARAS

آرەولك
ارمنيجه يومى و سياسى غزته
صاحب امتيازى قره كين بوياجيان
درعليه غلطه

AREVELK
JOURNAL ARMÉNIEN
Directeur Propriétaire
Karekin Boyadjian
Cons/ple Galata

"ՔՐԴԱԿԱՆ ՀԱՐՑԸ" ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԻՆ ԱՌՋԵՒ

Օսմանեան խորհրդարանի վերջին Եշ. օրուան նիստը նշանակելի պիտի կենայ խորհրդարանական տարեգրութեանց մէջ, գլխաւորաբար անոր համար՝ որ Սիւլէյման Սուտի քիւրտ երեսփոխանը, որուն դաւադրական նամակները երեւան հանուելով կարդացուեցան, դատի ենթարկուելու պատասխանատուութենէն ազատուեցաւ, մինչ տակէ շատ աւելի չնչին պատճառներով կառափնարան կը ղրկուէին Ֆրանսայի 1793—94ի convention կոչուած խորհրդարանին կողմէ այն երեսփոխանները՝ որոնց վրայ ամենափոքր կասկած ծանրանար թէ հանրապետական կառավարութեան դէմ կը դաւեն կամ դաւողներուն կ'օժանդակեն։

Անշուշտ այդ թուականէն ի վեր 120 տարիի չափ ժամանակ անցած ըլլալով՝ մարդկային զգացումները շատ աւելի ազնուացած և նրբացած կը նկատուին, եթէ իրօք չեն, բայց առանց ատոր ալ բնականաբար Սիւլէյման Սուտիի երթալիք տեղը կառափնարանը չէր և պէտք չէ ըլլայ։ Սակայն երեսփոխան մը որ սահմանադրական կառավարութեան դէմ դաւադրութիւն սարքող եղեռնագործ յետադիմականներու, ինչպէս Բէօռ Հիւսէյին փաշա կոչուած աւազակապետին վերադարձը դիւրացնելու համար էնթրիկներ կը բանեցնէ, գրաւոր բանակցութիւններ ընելով անոր արբանեակներուն հետ, գիտնալով հանդերձ անոր արտասահման փախչելուն եղեռնական վատ նպատակը և վերադարձէն ետքն ալ réaction մը առաջ բերելու և 20—30 հազար հայ ջարդելու կամ ջարդել տալու դժոխային դիտումը, ինչպէս խորհրդարանին մէջ ակնարկեց յըստակ ու պայծառ կերպով Հիւսէյին Ճահիտ պէյ, երբ այդպիսի երեսփոխան մը, կ'ըսենք, կրնայ խորհըրդարանէն դուրս ելլել անպատուհաս ու անպատիժ, առանց դատի ենթարկուելու որոշման դատապարտուելու, աշխարհի խորհրդարանական պատմութեանց մէջ այնպիսի էջ մը կ'աւելնայ, որուն նմանը չեմ կարծեր թէ կարելի ըլլայ երբեք գտնել այլուր։

Այս երեւոյթը կը ցուցնէ Օսմ. Երեսփ. Ժողովին մեծամասնութեան անսահման ներողամտութիւնը և անհուն գթութիւնը։ Բայց աշխարհի կազմութիւնը, ազգերու գոյութիւնը և պետութիւններու գործարանաւորութիւնը արդարութեան վրայ հաստատուելով միայն կանգուն կրնան մնալ և ոչ թէ անհարկի և սխալ ըմբռնուած գթութեան մը, ինչպէս է ներկայ պարագային մէջ և ինչպէս արդարութեան անտեսումը ու գթութեան նախադասումն էր որ չփութաց կանխարգել միջոցներով Ատանայի եղեռնը խափանել և ետքն ալ հարկ եղած խստութեամբ չպատժել պատճառ եղողները, որպէս զի ապագային մէջ այլեւս բացարձակապէս անհնար ըլլար այնպիսի ոճիրի մը կրկնութիւնը։

Բայց Սիւլէյման Սուտի երեսփոխանին նամակները ուրիշ բան մըն ալ առաջ բերին խորհրդարանին մէջ. հաստատեցին թէ կեղծ ցոյցեր, պարապ սպառնալիքներ ու փքուռոյց յոխորտանքներ էին կարգ մը քիւրտ աշիրէթներու Պարսկաստան ու Ռուսիա գաղթելու յայտարարութիւնները, զորոնք կը թելադրէր ընել նոյնինքն Սիւլէյման Սուտին, Բէօռ Հիւսէյին փաշայի վերադարձի արտօնութիւնը ձեռք բերելու համար, ինչ որ դժբաղդաբար յաջողած է, մինչ եթէ զլացուէր այդ արտօնութիւնը, ոչ ոք տեղէն պիտի չարժէր, սպառնալիքները սպառնալիք պիտի մնային, և Բէօռ Հիւսէյին կը մնար իր կամաւոր աքսորավայրին մէջ (Պարսկաստան) անօգնական, աննեցուկ և անգործ։ Իսկ իր այդ բացակայութեան արդիւնքը բարերարական պիտի ըլլար Թուրքիոյ այն նահանգներուն համար, որոնց հայ, քիւրտ, թուրք, եզիտի ու ասորի խաղաղ ժողովուրդը 25 տարիէ ի վեր չարիք չէր մնացած որ չքաշէին անոր ձեռքէն, և անոր կամաւոր աքսորէն ի վեր այսինքն չորս հինգ ամիս էր ազատ շունչ մը առնել սկսած էին զերծ անոր ազդեցութենէն ու չարագործութենէն։

Բարեբաղդաբար սակայն Սիւլէյման Սուտին իր խաղցած էնթրիկներովը, կեղծ ու խարդախ յայտարարութեանց ուժովը յաջողած է Բէօռ Հիւսէյինի միայն վերադարձի արտօնութիւնը ձեռք բերել և ոչ նաեւ ներումը, որ կը կազմէր այն վերջինին բուն փափաքը։ Թէպէտև տարօրինակ բան, գտնուեցաւ ուրիշ երեսփոխան մը, Սիւլէյման Սուտիի խմորէն շինուած, որ համարձակեցաւ առաջարկել խորհրդարանին ներել մեծ աւազակապետին բոլոր հին եղեռնները և հետապնդել միայն այսուհետեւ նոր գործելիքները. սակայն ի հաշիւ խորհրդարանին մեծամասնութեան հարկ է իբրեւ նպաստաւոր նօթ մը արձանագրել իր տարեգրութեանց մէջ այդ այլանդակ առաջարկին մերժումը, զի անոր ընդունելութիւնը ուրիշ բան չէր նշանակեր, բայց եթէ ոճիրներու և եղեռներու պաշտօնական քաջալերութիւնը խորհրդարանին բեմէն, որ կրնար արձագանգ տալ օսմանեան երկիրներու բովանդակ խաւերուն մէջ և առաջ բերել խիստ չարաղէտ ազդեցութիւն մը։

Այլ եթէ ողջմտութիւնը գործնական կիրառութիւն մը ունի մեր աշխարհին մէջ, Բէօռ Հիւսէյին փաշան՝ որ մարդկութեան ծովացեալ մեղաց համար՝ զինուորական ալ է, հաշիւ ունի տալիք առանց իր պատկանեալ պետին կանոնական հրամանին՝ արտասահման երթալուն, աւելի շիտակ կ'ըլլայ ըսել, փախչելուն համար, ինչպէս յայտարարեց ներքին գործոց նախարարը։ Թող որ բոլոր մասնաւոր անհատները —և ատոնց թիւը անհամար է— որ զրկանք մը կրած են իրմէ, իրաւունք ունին բողոքելու իրեն դէմ և վնասի հատուցում կամ պատիժ պահանջելու։

Քրդական հարցը ուրեմն խորհրդարանը հանելով Սիւլէյման Սուտին՝ ուրիշ բան ըրած չեղաւ, բայց եթէ գործնական կերպով հաստատելու պատճառ ըլլալ որ այդպիսի հարց մը երբեք գոյութիւն չունի և չկրնար ունենալ։ Վասնզի տեսնուեցաւ ահա թէ բոլորովին սուտ, շինծու և կեղծ էին քիւրտ աշիրէթներու կողմէն տարածուած սպառնալիքները թէ Ռուսիա կամ Պարսկաստան պիտի գաղթեն եթէ իրենց այսինչ կամ այնինչ փափագին գոհացում չտրուի։ Ոչ իրենք կ'երթան և ոչ ալ երթալնուն համար հոգ ընող կայ։

Միեւնոյն համեմատութեամբ անարժէք և անկարեւոր են երբեմն տարաձայնուած քրդական շարժման երկիւղները։ Քիւրտերը առանց կառավարութեան ուղղակի և գործնական օգնութեանը որեւէ գործ չեն կրցած անցեալին մէջ, այժմ ալ չեն կրնար ընել։ Իսկ սահմանադրական կառավարութիւնը երբեք չըներ իրենց Համիտի ժամանակի նման օգնութիւն։ Հետեւաբար ոչ մէկ երկիւղ տածելու տեղի չկայ թէ անոնք կրնան խլրտում հանել և կառավարութեան առջեւը դժուարութիւն մըն ալ Արեւելքի կողմէն յարուցանել, ինչ որ մենք արդէն քանիցս առիթ ունեցած ենք ըսելու այս էջերուն մէջ. [illegible] այժմ [illegible] ցաւ խորհրդարանին Եշ. օրուան վիճաբանութեանց առթիւ։

ՄԱՐԿՈՍ ՆԱԹԱՆԵԱՆ

ՃԱՄԲՈՐԴԻ ՆԱՄԱԿՆԵՐ
ԵՒ
ՀԻՆ ՈՒ ՆՈՐ ՅՈՒՇԵՐ

ԿԻՒՄԻՒՇԽԱՆԷ

Սիփօնի ձորէն վար, դէպ ի Կիւմիւշխանէ, կլիման հետզհետէ կը բարեխառնուի. կը մեղմանայ զգալիօրէն։ Բնակչութեան բնաւորութիւնն ալ մեղմ է առհասարակ, ո՛չ դաշտեցիին անտաշ արհամարհոտութիւնն ունի և ոչ եզերական լազին դեռ դիւրագրգռութիւնը, երկուքին մէջտեղ երկուքէն ալ ազդուած և ըստ այնմ կաղապարուած է ինք։ Այս ձորն ի վար, մինչև ծով, ա՛լ կարօտը քաշէ հայկական բարձրաւանդակին դաշտերուն հարթութիւններուն ու լայնատարած ընդարձակութիւններուն։ Սեղմուած նեղ ձորամէջ մըն է բարձրուղէշ լեռներով ու դերբուկներով պատսպարուած շուրջանակի ու կանխահաս դալարիքով կանանչազարդ հարսնացած։ Լեռները աւելի հարուստ հանքերով քան բուսականութեամբ, տեղ-տեղ ճոխացած են անտառներով, իսկ շատ տեղեր ճաղատ գանկերով, հողի բարակ խաւերով քօղացած՝ բոլորովին աննպաստ ու անյարմար են երկրագործութեան։ Եւ սակայն բնակչութիւնը ժիր ու դատուկ, ափ մը հողէն իսկ օգտուիլ ջանացեր, դուրեր, տափեր ու քանի մը պտղատու ծառեր քովքովի յաջողեր է բերել ու այսպէս ամբողջ ձորն ի վար մինչև Կիւմիւշխանէ ու անկից ալ վար մինչև Ջղանայի ստորոտը պարտէզներու երկայնաձիգ տողանցք մըն է որ կը համայնապատկերուի։ Աղքատ բայց աշխատող, աշխոյժ բնակչութիւն մը, ինքնին արհամարհանք մը թշուառութեան ու ժլատ բնութեան՝ հողին դէմ։ Հոս մէկը ուղեւոր կարաւաններու, կառքերու, սայլերու գրաստներուն թափթփուկ թրիքը կը հաւաքէ խնամով ու հոգածութեամբ, պարարտելու համար իր ափ մը արտը կամ գրկաչափ մը պարտէզը, մէկ ուրիշը ճամբուն երկայնքին անձրեւէն ու հովէն հաւաքուած տիղմը, հողը կը հաւաքէ միեւնոյն նպատակով. ուրիշներ արտերը, պարտէզները կը մաքրեն, բծախնդիր հոգատարութեամբ մը, թարմ բոյսերէ ու մեծ ու փոքր խիճերէ։ Կիւմիւշխանէի միակ տարածութիւնը, միակ բերքը և ժողովուրդին ապրուստի աղբիւր եղող պտուղները ահա այսպիսի աշխատանքով է որ ձեռք կը բերուին և կ'արտածուին շրջակաները։ Ընտիր է մանաւանդ այս տեղի տանձն ու խնձորը որոնց շատ մը տեսակները հազուագիւտ են կրնամ ըսել։ Բաւականաչափ թթենի ալ կայ և սակայն պայմաններու նպաստաւորութեան հակառակ, շերամաբուծութիւնը ո՛չ փորձուեր և ոչ ալ քաջալերուեր է հոս։ Այժմու [illegible] ծութեան հետեւելու որ ապրուստի շէնքշնորք աղբիւր մը ըլլալու սահմանուած է առաջիկային։ Այս միեւնոյն քաջալերութիւնը պէտք է նաև Սպէրի լեռնադաւառին և Քղիի համար, առաջինին մէջ խիստ առատ է թթենին և սակայն նախնական, նահապետական դրութեամբ և ամէնաանշան չափով միայն ծանօթ է շերամաբուծութիւնը ժողովուրդին։

Կիւմիւշխանէի սանճագին ենթակայ են Գելգիտ, Շէյրան և Տորուլ գազաները և մէկ քանի նահիյէներ։ Բնակչութիւնը կը բաղկանայ Թուրքերէ, Յոյներէ և Հայերէ, միայն Գելգիտի մաս մը գիւղերուն մէջ զըզըլ-պաշ Քիւրտեր կը գտնուին։ Ուղղակի Կիւմիւշխանէի ենթակայ գիւղերուն մէջ հայ չկայ։ Հայեր կան Գելգիտի և Շէյրանի քանի մը գիւղերուն մէջ միայն։ Իսկ Կիւմիւշխանէի քաղքին մէջ Հայերը հազիւ 100-120 տուն կը հաշուուին։ Յոյները ինչպէս գիւղերուն նոյնպէս ալ քաղքին մէջ բազմամարդ են։ Կիւմիւշխանէն քաղաք մը ըլլալու և կոչուելու ո՛չ մէկ յարմարութիւն և արժանաւորութիւն ունի։ Խճուղիէն մէկ ժամ հեռու անմատչելի զառիվերի մը կատարը ամայի վայրի մը վրայ հաստատուած է։ Առեւտրական շարժում ըսուածը երբեք գոյութիւն չէ ունեցեր ո՛չ անցեալին մէջ և ոչ ալ ներկային, և արդէն մերձակայ արծաթի հարուստ հանքը և մասամբ պարագաները գոյութեան իրաւունք տուեր են այս քաղքին։ Հայերը երբեմն բաւական կարեւոր թիւ մը կը կազմեն եղեր հոս և մեծ մասամբ վիճակնին լաւ է եղեր այսօրուանին ճիշդ հակապատկերը, բայց անցնող դարուն կէսէն ետքը հետզհետէ գաղթեր են և կը գաղթեն։ Ասոր համար առածի կարգ անցած է ըսել՝ «Կիւմիւշխանցիին կաղը Հնդկաստան է հասեր» և ստուգիւ այսօր միմիայն Բաբերդի մէջ 80 տունէ աւելի Կիւմիւշխանցիներ կան, նոյնքան մըն ալ կայ Տրապիզոնի մէջ։ Երզնկայ, Կարին, Սպեր, Դերջան, Գելգիտ, Շէյրան, Սամսոն, Պոլիս, Պաթում և այլուր տունով հաստատուած բազմաթիւ Կիւմիւշխանցիներ կան։ Այսօր չգաղթողներէն մեծ մասին էրիկ մարդիկն ալ գարունը տուներնին չեն մնար, կամ Բաբերդ են կամ Դերջան և կամ մօտակայ աւաններէն ու գիւղերէն մէկը, կը դառին, կը բանին ձմեռուան ապրուստ մը հոգալու համար։ Բայց ձմեռն ալ ընտանիքնուն հետ տուներնին մնալ չեն կրնար. Տրապիզոն կամ այլուր կերթան, նորէն վաստկելու, նորէն աշխատելու, շատ անգամ միմիայն չոր հացի մը համար։ Ամէն Կիւմիւշխանցի ի ծնէ հնակարկատ է, իւրաքանչիւրը որ շալէ տոպրակ մը անութը կը մեկնի տունէն քիչ մը թել և հերիւն մը ու սանդ մը ունի հետը, առանց չափիկի ու առանց հացի կ'ըլլայ, բայց առանց այդ անհրաժեշտ գործիքներուն չըլլար և չկրնար մեկնիլ տունէն։ Ակնցին պայմանագրականօրէն սարրաֆ է պանդխտութեան մէջ կամ այդպէս ճանչցուած է, Երզնկացին ունի չունի երկու աթոռ ու գրասեղան մը կը շակէ, կը [illegible] թուղթ կը կտրէ որ գոնէ զինքը գործի մէջ թող տեսնան, Բաբերդցին յաւիտենապէս գործաւոր է (ռէնչպէր) ու առ առաւելն որմնադիր ու հիւսն ինչպէս Բալուցին. այսպէս ալ Կիւմիւշխանցին հնակարկատ է, բայց ատակ, ընդունակ շահելու, վաստկելու, առաջանալու։ Այսօր շրջակաները հաստատուած և առեւտրականութեամբ պարապող Կիւմիւշխանցիներ հերիւնով մը գործի սկսած ու դիրքերու տիրացած են։ Յաջողելու, շահելու համար որքան ընդունակ այնքան ալ ճարպիկ են ու յարմարութիւններ ունին նոյնանալու միջավայրին ու պայմաններուն հետ, վաստկելու համար ոչ մէկ միջոց ձեռքէ կը փախցնեն, ո՛չ մէկ առիթ կը վրիպեցնեն։ Եղբայրը իր հարազատ եղբայրը խաբելէ չքաշուիր առեւտուրի մէջ և ասիկա ներելի կը գտնան իրենք փոխադարձաբար։ Ոմանք տարապայման աններողութեամբ և թերեւս չարամտօրէն հայկական հրէաներ անունը կուտան անոնց, բայց ասիկա ճիշդ չէ։ Կիւմիւշխանէի հայութիւնը տարագրուած, մայր հողէն բաժնուած և առաւելապէս յունական բարքերով ու ազդեցութեամբ պատրաստուած վտարանդի սարկացած Հայուն ճիշդ և ճիշդ մէկ թիփն է, իր նմոյշները ուրիշ տեղերու հայութեան մէջ ալ անպակաս են։ Ասով մէկտեղ Կիւմիւշխանէցիին մօտ անբաժան կ'երեւին երկու ազգ. յատկութիւններ, հիւրասիրութիւն և եկեղեցասիրութիւն։ Երբեմն այս քաղաքը կը հայթայթէր շըրջականերուն համար քահանաներ։ Տասնեակ մը տարիներ առաջ Բաբերդի հայ գիւղերուն ուսուցիչներ ալ տուեր է, մտքով ու հոգւով աղքատ անանկ մարդիկ, որոնք շատ մը սերունդներ փճացուցեր են յաջորդաբար։ Այսօր Կիւմիւշխանցին հազիւ հոգ իր դպրոցը կը հոգայ և կը կառավարէ, որ սակայն հեռի է մխիթարական ըլլալէ։ Իսկ թէ՝ Ս. Փրկիչ վանքի հասոյթները ինչ կ'ըլլան, ո՞ւր կը ծախսուին, ո՞ր քսակները կ'երթան պարարտացնել, ատիկա ո՛չ մէկուն յաջողած է գիտնալ, ո՛չ մէկուն թոյլատրելի է հետաքրքրուիլ և իմանալ։ Միայն թէ՝ ի բնէ անոր յաջորդաբար այս վանքը մատակարարող հոգաբարձութիւնները երբեմն մէկըզմէկ կը [illegible] և քանի մը կարելի կ'ըլլայ կուշել, բայց և այնպէս խեղճ դաշտեցի ժողովուրդը կողոպտելու ձեւով և միշտ այս վանքին անունով նուիրահաւաքութիւնը կը շարունակուի անխափան։ Տրապիզոնի եկող գացող բոլոր առաջնորդներն ալ անտարբեր գտնուեր են այս մասին և միմիայն իրենց պաղին դանձելու, ստանալու գործով հետաքրքրուեր են, ասկէ անդին քարը գլխնուդ ըսեր ու իրենց հանգիստին նայեր են դժբախտաբար։

Տրապիզոն Ա. ԱՀԵԱԿ

"ԱՐԵՒԵԼՔ"Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (31)

ԱՄԻՐԱՅԻՆ ԱՂՋԻԿԸ

(ՊՈԼՍԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԻ ՊԱՏԿԵՐՆԵՐ)

Գրեց՝ ԵՐՈՒԽԵԱՆ

ՄԱՍՆ ԱՌԱՋԻՆ

ԱՅԼԱՍԵՐԱԾՆԵՐԸ

Ե.

ԱՄԻՐԱՅԻՆ ԹՈՌԸ

Բժշկական արհեստին համար Մերկերեանին հրամած այս պերճախօս ջատագովականը վանեց տիկին Մարկոսեանին յետին վարանումները, երկիւղի մնացորդները։ Դէմքը պայծառացած, աչուըները փառասիրութեան յեղակարծ զարթնումին շողիւններովը առլի, կը ժպտէր, ինչպէս մանուկ մը որուն ափերով շաքար և ծրարներով խաղալիք կը խոստանան։

— Ըսել է Թագաւորին դիմացն ալ կրնայ ելլել, շշնջաց, հրճուանքէն խըրդուելով։

— Հա՛րկաւ, ինչո՞ւ չէ, առանց մէկ երեւելի տօքթօր մը ըլլալէն ետքը... Նայիս քի Սուլթան մըն է կը հիւընդնայ, Թագաւորը եավէր մը կը ղրկէ տօքթօր Մարկոսեանին, տօքթօր Մարկոսեանն ալ կհլլայ սարայ կերթայ, լմնցաւ գնաց, եղաւ Թագաւորին հէքիմը, օրին մէկն ալ, Ալլահ քըսմէթ ընէ նէ, Թագաւորին հէքիմ պաշի՛ն...

— Հէքիմ պաշի՛ն, կրկնեց տիկին Երմոնէ, երազուն։

— Ինչ գիտցաք եա՛, պնդեց Մերկերեան՝ անսահման կապոյտ թաշկինակ մը հանելով գրպանէն և քիթը անոր մէջ մաքրելով մեծաժխոր շառաչմամբ, կարծես պաշտօնական հանգամանք մը տալու համար իր աներեւակայելի յայտարարութեանը։

Երբոր քիթին մաքրագործումը աւարտեցաւ, Մերկերեան, իր ըրած ճիգէն դեռ կաս կարմիր,

— Բան մըն ալ կայ, հանըմ, վրայ բերաւ, չեն ուզեր քի քու զաւակդ մենծ մէկը ըլլայ, զուրցուի, անուն ունենայ. կը հասկնա՞ս, կը նախանձին, չեն քաշեր. դուն ալ միամիտ կնիկ, կը խաբուիս անոր ասոր չարակամութիւններուն... Դուն ինծի մտիկ ըրէ մինակ, բարեկամդ եմ եմ, ի՛նչ մարդ ըլլալը սա Կոստանդեանին գործին մէջ արդէն հասկցար, չէ՞ մի...

Մնաց որ, գանձապահին այս յորդորները հեռի էին տիկին Մարկոսեանին ուշը գրաւել, անիկա քանի մը վայրկեանէ ի վեր ամբողջովին գրաւուած, յափշտակուած ըլլալով «հէքիմ պաշի»ի մոգական, շողշողուն հեռապատկերովը։ Ու այս կէտին վրայ աւելի լուսաբանուիլ ուզելով.

— Թագէօս աղա, կը հարցունէր, հէքիմպաշին մէ՞կ հատ մը կըլլայ։

— Հարկաւ, ինչ ըսել է,

— Մինակ Թագաւո՞րը կը նայի։

— Մէյմըն ալ պալատականները։

— Ամսականը շա՞տ կըլլայ։

— Է՛հ, վեր վար երկու երեք հարուր ոսկի մը ըլլալու է։

Ցորեկուան սեղանը պատրաստ էր. վարըն, խոհարարուհին զանգակ մը կը հընչեցունէր, ընդհատելով այդ անուշ, գինովցնող խօսակցութիւնը։

Սեղանին վրայ, ա՛լ բնաւ խօսքը չեղաւ «հէքիմ պաշի»էն, վասնզի ապագայ «հէքիմ պաշի»ն հոն ներկայ էր։ Մինակ, տիկին Երմոնէ, խորունկ մտածութեանց մէջ թաղուած, հազիւ թէ կերաւ, մինչ գանձապահը միսի շերտեր, հաւի զիստեր կլափէն վար կ'իջեցնէր լափ մէյէկ, փշալով, մէկարոյր գինիի ռոզումներով։

Ճաշէն յետոյ, գանձապահը սովորական գործեր պատրուակելով առնել քալել ուզեց։ Փողոցին դրան առջեւ, ուր բժշ. հակառակ իր սովորութեանը, տիկին Մարկոսեան վերջին տեղեկութիւն մը հարցուց.

— Նշան կառնե՞ն հէքիմ պաշիները։

— Նա՛, սստար սստար, ըսաւ գանձապահը ափին կէսը ցուցունելով, Մէճիտիյէ մը կողես, Օսմանիէ մի...

Ճամբուն, սանդուխ ծերունին մորուքին տակէն կը խնդար. «Աս կնիկը երթալով կը փախցունէ կոր... ամա ինչո՛ւս պէտք. մենք մեր գործին նայինք...»

Ան գիշերը և ուրիշ գիշերներ ֆանտաստիկ երազներու ցնորական խառնակութեան մը մէջ թաղեկցաւ խեղճ կինը. ջահազարդ, լուսաչող, աղմկալից պալատներու մէջ ոսկեղէն կառքեր կ'երթեւեկէին փրփրերախ ամեհի ձիերէ լծուած, շքեղազգեստ պալատականներու ճոխ թափօրներ, դէկանակներու պէս խրխնձուներ, կ'եւեւէին, կը վազէին, կը սուրային և կը պոռային. «հէքիմ պաշին, հէքիմ պաշին»։ Բազուկներ կ'երկննային, պաղատանքներ կ'արձակուէին. և յանկարծ փառաւոր լանտոյի մը մէջ զոր կը քաշէին ոսկեճամուկ սապազէններով նժոյգներ, կերեւար մեծ բժշկապետը... եւ, հէք մայրը, խելացնոր, ընդոստ կ'արթննար «զաւա՛կս, զաւա՛կս» աղաղակելով. և տեսնելով զաւակը հոն իր քով, քանի վայրկեան անձնատուր, պալատներէն ու այդ բոլոր ճոխութիւններէն շատ հեռու, կլինար անճըրկած, հիասթափ, յուսահատ, մարմնասարսուռ։

Յաջորդ տարուան դպրոցական վերամուտին, Արշակին՝ բժշկական վարժարանը մտնելու գործողութեան մէջ Մերկերեան շիլ և խաբեպատիր դեր մը կատարեց։ Տասը ոսկիի ծախք մը ցոյց տուաւ մուտքի համար։ Տիկին Մարկոսեան անտրտունջ վճարեց։ Աս գումարը գրպանեց Թագէոս աղա, իր խղճին առջեւ՝ եկեղեցիի հասոյթներուն սակաւութիւնը արդարացուած գտնելով։

Բայց Արշակ վերջապէս մտաւ բժշկական վարժարանը, ու այս դէպքը Հ... գիւղին համար դարձեց այլեւս պատմութ մը ըլլալէ։

Առտու իրիկուն, պատանի Արշակը, թեւին տակ փոքր պարուձայ մը, կ'անցնէր Հ... գիւղին փողոցներէն, վերէն նայելով իր Կոստանդեանի նախկին դասընկերներուն, անոնց վրայ իր վաստկած գերազանցութիւնը երեւնուն պոռալու ձեւով։ Նաւամատոյցին վրայ, շոգենաւին մէջ, գեղին ջղերը, ամիրայական տուն հին յաճախորդներ, կը շրջապատէին պատանեակ ուսանողը, անոր ինքնասիրութիւնը փայփայող քնքուշ խօսքեր, հարցումներ ուղղելով անոր։

— Հա՛ քեզ տեսնանք, տղաս, կ'ըսէին, գեղերնուս մէջ շնորհքով տօքթօր մը չկայ, պարէ դուն եղիր։

Ուսանողը կը փքանար, կը ժպտէր վէս ժպտով մը, իր վրայ դրուած այդ յոյսերը պսակելուն աւելի քան վստահ։

Մաման, սրտին հրճուանքը և յուզումները պսլթելու պէտքէն մղուած, քանի մը հին բարեկամուհիններ վերահաստատեց՝ խնամեալ ընտրութեամբ մը։ Իր այդ վաղեմի բարեկամուհիներուն հետ, ընդունելութեան մեծ սրահին մէջ, քանի մը անկարեւոր առալիմներէ յետոյ, տիկին Երմոնէ կը յաջողէր խօսքը բժշկութեան բերել յանգեցնել, ու ծանրանալ անոր վրայ, անոր բարիքները թուելով, բայց միեւնոյն ժամանակ չհանելով հրապարակի բժիշկներուն, և ասանկով՝ տօքթօրցուին անուան շուրջը հիմնուելուն բերլամի անարգ դրութեան մը հաստատելով։

(Շարունակելի)

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

«ՓԼՈՒՎԻՈԶ» ԸՆԴԾՈՎԵԱՅԻՆ ԸՆԿՂՄՈՒՄԸ

Ֆրանսայի ամէնավերջին ընդծովեայ նաւերէն մէկը, Փլիւվիօզը թղթատար շոգենաւի մը զարնուելով ընկղմած է Քալէի ծովածոցէն դուրս ելած ատեն։ Զոհերուն քանակութիւնը դեռ յայտնի եղած չէ, բայց կը վախցուի թէ ամբողջ նաւաստիներով ընկղմած է։ Աղէտը պատահած է հետեւեալ պարագաներուն մէջ. Փա-տը-Քալէ անուն թղթատարը որ Սալոմոնի հրամանատարութեան ներքեւ կը գտնուէր, և Քալէէն Տուվր երթեւեկութիւն կ'ընէր, ժամը 2ին մօտ ճամբայ ելած էր, և դէպի Տուվր կը յառաջանար մեծ արագութեամբ։ Ծովը հանդարտ էր, երկինքը պայծառ և ճամբորդութիւնը շատ գեղեցիկ կը յուսացուէր։ Յանկարծ բաղխում մը յառաջ եկաւ թղթատարին յառաջակողմին վրայ։ Նաւապետը կարծելով թէ ծովը ինկած առարկայի մը հանդիպած է, և վախնալով որ նաւը չվնասուի, կանգ առաւ։ Քանի մը մեթր հեռուն սեւ առարկայ մը երեւցաւ. Նաւաստիները հասկցան թէ ընդծովեայի մը յառաջամասն էր։ Փլիւվիօզ՝ մեծ արագութեամբ եկող թղթատարին զարնուած էր։ Անոր վրայ Նաւապետը փրկութեան նաւակներ իջեցուց ծովին մէջ, բայց ոչ ոք կ'երեւէր։ Անմիջապէս հասկցուեցաւ թէ ընկղմածը Փլիւվիօզն էր։ Երկու թորփիլանաւեր, որոնք Քալէի մէջ էին նոյն պահուն, Կորնուաիէ և Թուրպիյոն, տեղւոյն վրայ փութացին ուր հասան ժամը 3.20ին։ Քալեզիէն անուն նաւաքարշը որ դուրս ելած էր Փա-տը-Քալէի ծոցին մէջ մնացածը դիւրացնելու համար, անմիջապէս նշան ըրաւ օգնութեան համնելու համար։ Ծովային նախարարը, լրագրի մը կողմէ հեռաձայնի միջոցաւ տրուած տեղեկութեան վրայ ժամը 3ին աղէտին լուրը առաւ։ Անմիջապէս հեռաձայնեց Քալէի քաղաքապետութեան, նաեւ հրահանգներ տուաւ Քալէի կայարանի հրամանատարին Շերպուրի ծովային վերատեսչին, որպէս զի բոլոր նաւաձիգները անմիջապէս աղէտին վայրը հասցնէ Փլիւվիօզը դուրս հանելու համար։ Փլիւվիօզի մէջ կային 27 մարդիկ, որոնց 24ը նաւաստի։ Փլիւվիօզը ամէնէն նոր տեսակէ ընդծովեայ մըն էր. միմիայն Արքիմետն է որ անոր յատկութիւնները կը ցոլացնէ։ 1907ին սկսաւ գործածուիլ. 400 թօնօ տարողութիւն ունէր, 51.12 մեթր երկայնութիւն և 4.97 լայնք։ Երկու պտուտակ ունէր և վեց ընդծովեայ թորփիլարձակ խողովակներ։

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ԵԳԻՊՏՈՍ

Երեքշաբթի իրիկուն, երկու երիտասարդ եգիպտացիներ զօրք դատարան յանձնուած էին իբրեւ մեղսակից Պուտրոս փաշայի սպանութեան, բայց որոնք նպաստաւորուած էին դատաստան տեղի չունենալու որոշումէ մը, Եւրոպա մեկնելու ատենին խուռն ամբոխ մը Գահիրէի կայարանը գացած էր ողջերթ մաղթելու համար անոնց։ Դիպուածով Սըր Էլտըն Կորսթ միեւնոյն կառախումբին մէջ կը ճամբորդէր։ Ամբոխը օգտուեցաւ առիթէ, մեծ ցոյց մը ընելու համար և գոչեց. «Անկցի՛ գրաւումը, անկցի՛ բռնակալութիւնը և բռնակալները. կեցցէ՛ անկախ Եգիպտոսը»։

Միւս կողմէ Գահիրէէն Մորնինկ Լիտըրի կը հաղորդեն թէ այն համակրութիւնը որ տեղացիներուն կողմէ յայտնուեցաւ Պուտրոս փաշայի սպանիչ Վարտանիին, որ վերջերս դատապարտուեցաւ, ահռելի կերպով կ'աճի ամէն օր, և եթէ գլխատումը երկար ատեն յապաղի, խռովութիւններ կրնան պատահիլ, այնքան իր գլխատման դէմ յայտնուած զգացումները խիստ են։

ՀԱԿԱՒՍՏՐԻԱԿԱՆ ՀՈՍԱՆՔԸ ԻՏԱԼԻՈՅ ՄԷՋ

Թանի թղթակիցը Վիէննայէ կը հեռագրէ. Դէր-ծովակալ Քիարրի Ճորնալէ տ'Իթալիայի մէջ, որ սպաներու շրջանակին մէջ շատ կարդացուող քաղաքական և զինուորական օրկան մըն է, երկար յօդուած մը կը հրատարակէ Իտալիոյ հակաւստրիական հոսանքին նկատմամբ։ Իր կարծիքով այս շարժումը ուշագրաւօրէն կ'աճի Իտալիոյ մէջ և հետզհետէ աւելի խոր կերպով կը թափանցէ իտալական ազգին բոլոր խաւերուն մէջ։ Աւստրօ-իտալական պատերազմ մը պիտի ծագի առաջին առթիւ երբ զինուորական բարենորոգութիւնը որ այս պահուս յառաջ կը տարուի Ալպեաններէն անդին, վերջանայ։ Այս գործը, ինչպէս յայտնի է, պէտք է վերջանայ քանի մը տարուան մէջ։ Դէր-ծովակալ Քիարրի կը յիշէ Իտալիոյ դիրքը Պոսնայի կցման տագնապին պահուն, այն հակաւստրիական զգացումները, որոնք յայտնուեցան Զարին ուղեւորութեան միջոցին, կը յիշէ զօրավար Ազինարիի ճառը, և կ'եզրակացնէ. «Ինչ բանի կը ծառայէ մեր քաղաքականութիւնը որ ամէն բան անտեսել կ'ուզէ. միայն ցոյց տալու կը ծառայէ թէ կ'ուզուի ուշացնել՝ որքան կարելի է՝ անխուսափելի բաղխումը։ Այս բաղխումը յառաջ պիտի գայ իտալական բանակին բարենորոգութեան աւարտումէն վերջը և այդ օրը ոչինչ պիտի կրնայ յետաձգել զայն ժամանակ մը համար նոյնիսկ»։ Աւստրիական ընկերվարական թերթերը, ինչպէս Ռայխսբօսթ, կամ կղերականները ինչպէս Ֆաթէրլանտ կը հրատարակեն երկար քաղուածներ Դէր-ծովակալ Քիարրի յօդուածէն, որ ճիշդ ատենին կը հասնի պաշտպանելու համար խորհրդարանական շրջանակներու բանակցութիւնները Թրիէսթի մէջ Իտալացւոց համար իրաւունք մը ձեռք բերելու մասին։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՕՃԻՐ

Մաթէնի թղթակիցը մայիս 25 թուականով Պէրլինէն կը հաղորդէ. «Բեթերսպուրկէն կը ծանուցուի թէ Մոսկուայի գաղտնի ոստիկանութեան պ. Մուրաթէֆ այս առաւօտ սպաննուեցաւ ըէվոլվէրի հարուածներով անիշխանական Շուրավիէֆի կողմէ։ Պ. Մուրաթէֆ մարդասպանը հետապնդել տուած էր, որովհետեւ նախապէս Սէն-Բեթերսպուրկի մէջ քօմիսէր մը սպաննած էր։»

ՆԵՐՔԻՆ ԿԵԱՆՔԸ

ԿՐԵՏԷԻ ԽՆԴԻՐԸ

Արտաքին գործոց նախարարը արտասահմանի օսմ. ներկայացուցիչներուն հրահանգ ղրկած է պաշտպան տէրութեանց ուշադրութիւնը հրաւիրելու Թուրքիոյ մէջ տիրող գրգռումին և յարաճուն յուզումին վրայ, որ արդիւնք է կրետական խնդրին առաջ բերած վերջին երեւոյթին, խնդրելով որ կարելի եղածին չափ շուտ լուծուի խնդիրը։

⁂ Ռէ. բէր կ'իմանայ թէ Իտալիա հաւանութիւն յայտնած է Սըր Էտուըրտ Կրէյի և Պ. Բրիշոնի կողմէ վերջերս եղած առաջարկներուն՝ ի մասին Կրետէի խնդրին և օսմ. ծանուցագրին մէջ եղած պահանջումներուն։ Կը հաւաստուի թէ պաշտպան տէրութեանց այս պահուս ունեցած գործունէութիւնը կը ձգտի այնպիսի կարգադրութեան մը, որով իսլամ երեսփոխանները պիտի կրնան անարգել մասնակցիլ Ազգ. Ժողովի նիստերուն։ Առկէ զատ, անոնք կը ջանան վերահաստատել 1908ի իրերու վիճակը և Պ. Զաիմիսը դարձեալ բարձր քօմիսէր կարգել։

⁂ Քօռէսբօնտէնցա Պիւռօ Կ. Պօլսէն հեռագիր մը առած է, որուն համաձայն, Եւրոպա կատարուած բանակցութեանց առթիւ Բ. Դուռը կը յայտարարէ թէ Կրետէի Վարչութեան իբր պետ կ'ընդունի ո և է անձնաւորութիւն, նոյնիսկ եթէ Կրետացի ըլլայ ան, բայց ո՛չ Հելլէն մը, ամէն պարագայի մէջ։

⁂ Գաւառներէն հասած լուրեր կը ծանուցանեն թէ Տրապիզոնի, Ճանիքի, Կիրասոնի և ուրիշ ծովեզերեայ քաղաքներու մէջ պոյքոթ հռչակուած է հելլենական շոգենաւերուն դէմ։

⁂ Վիէննայի Ցայթ լրագրին լսածին նայելով, Աթէնքի մէջ սա կարծիքը կը տիրէ թէ, պաշտպան տէրութիւնները, վերջնական որոշում մը տալէ առաջ, տեսակ մը վերջնագիր մը պիտի յղեն Կրետացիներուն, պարզելով այն միջոցները, որոնք ի գործ պիտի դրուին, եթէ երբեք իսլամ երեսփոխանները Ազգ. Ժողովին մէջ չընդունուին, առանց երդում ընելու Եորկիոս թագաւորին։ Ո՛չ մէկ Հելլէն իշխան, ո՛չ մէկ հելլէն պետական մարդ չպիտի ընդունի Կրետէի բարձր քօմիսէրութիւնը։ Պ. Զաիմիս ալ յայտարարած է թէ իրեն համար անկարելի է Կրետէն առնել։

⁂ Մայիս 15 թիւով Աթէնքէն կը հեռագրուի թէ նախարարական շրջանակներու մէջ յոյս կայ որ մօտերս պիտի լուծուի կրետական խնդիրը, և տէրութիւնները 1908ի իրերու վիճակը պիտի վերահաստատեն։ Նոյնպէս կը յուսացուի որ եթէ երբեք տէրութիւնները այնպիսի լուծում մը չգտնեն, որ գոհացում պատճառէ Թուրքիոյ, այն ատեն կղզիին արդի վիճակը անփոփոխ պիտի պահեն։ Քանի մը լրագիրներ կ'ըսեն թէ Յունաստան որոշած է պատերազմի առջեւ ալ չընկրկիլ, եթէ երբեք Թուրքիա պատերազմ հռչակէ։

⁂ Աթէնքէն կը հեռագրեն թէ տեղւոյն մէջ անձկութեամբ կը սպասուի Բ. Դրան պատասխանին։ Աթէնքի մէջ սա համոզումը կը տիրէ թէ Թուրքիոյ պահանջումներուն մեծ մասը չպիտի ընդունուի, որովհետեւ անոնք կը ձգտին յետադարձ շարժում մը ընել տալու կրետական խնդրին։

⁂ Վիէննայէն մայիս 15 թիւով կը հեռագրեն թէ պաշտպան տէրութիւնները մօտերս համաձայնութեան մը պիտի յանգին Կրետէի մասին և լիակատար գոհացում պիտի տան Թուրքիոյ վեհապետական իրաւունքներուն։ Վիէննական թերթերը կ'ըսեն թէ Անգլիոյ և Ֆրանսայի ընթացքը Կրետացիներուն նկատմամբ՝ շատ աւելի խիստ է քան Իտալիոյ և Ռուսիոյ բռնած դիրքը։

⁂ Արտաքին գործոց նախարար Րիֆաթ փաշա Բրեի Բուրիքիէնի լրագրին յայտարարած է թէ Բ. Դուռը կը փափաքի որ Կրետէի խնդիրը շուտով լուծուի վերջնական կերպով, օսմ. վեհապետական իրաւունքներ կղզիին վրայ և ինքնօրինութիւն։ Նախարարը աւելցուցած է թէ Թուրքիա նախ և առաջ չի մերժեր անգլօ-ֆրանսական առաջարկը, որովհետեւ բարեկամական լուծում մը կ'ընծայէ ան։

⁂ Իտալական Թրիպունա լրագիրը կը պախարակէ Բ. Դրան յափշտակուած պահանջումները, ըսելով թէ ան փոխանակ իր պարտականութիւնները կատարելու Ալպանիոյ մէջ, Յունաստանի հետ կռուի բռնուիլ կ'ուզէ։ Թրիպունա կ'ըսէ թէ պաշտպան տէրութիւնները պէտք չէ մոռնան որ 1908 հոկտեմբեր 15ի իրենց ծանուցագրին մէջ ըրած յայտարարութիւններն, այն է Կրետացիներուն բաղձանքը՝ կղզին Յունաստանի կցելու մասին՝ բարեացակամութեամբ նկատի պիտի առնենք։ Այդ խոստումները յոյսեր ներշնչած էին Յունաստանի։ Անդորրութիւնը Մակեդոնիոյ մէջ վերահաստատուած է, շնորհիւ այն աջակցութեան, որ Երիտասարդ Թուրքիոյ ընծայուած է Յունաստանի կողմէ, որ կը յուսար գոհացում ստանալ Կրետէի մէջ։ Խոստմնազանց գտնուելու և Երիտասարդ Թուրքերը վրդովելու վախն է որ վարանումի մատնած է տէրութիւնները։

⁂ Թանին հաւատ չընծայեր որ Ռոպիլան փաշա բարձր քօմիսէր անուանուի Կրետէի։ Թուրք թերթը կ'ըսէ թէ կղզիին համար կուսակալ մը պէտք է կարգել և ոչ թէ բարձր քօմիսէր մը։

ԱԼՊԱՆԻԱԿԱՆ ԱՊՍՏԱՄԲՈՒԹԻՒՆԸ

Բրիզրէնտէն առջի օրուան թուականով հասած հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ պաշարման վիճակ հաստատուած է Իփէք և Տիաքօվա գաւառներուն ու Բրիզրէնտ գաւառակին մէջ, ցաց ի Գալքանտէլէն և Քաչանիք գաւառակներէն։

⁂ Ֆէրիզօվիչ նորահաստատ երրորդ զօրաբաժնի մը ընդհ. բանակատեղին պիտի դառնայ, ուրկէ կախում պիտի ունենան Փրիշթինէի, Բրիզրէնտի, Կիլանի, Բօժէրանի, Շէմիտէի, Պոստանքօվայի, Ջէրնօվոյի և Տուպլայի զօրագունդերը։ Այդ զօրաբաժինը կը բաղկանայ քսան վաշտերէ։

⁂ Ամէն ջանք կը թափուի՝ ապստամբութեան դրդիչները ձերբակալելու և զէնքերը գրաւելու համար։ Ալպանիոյ ամենէն յետին անկիւններուն մէջ իսկ բարենորոգումներ ի գործ պիտի դրուին։ Վերջին լուրերուն նայելով, ալպանիացի ապստամբ պետ Իսա Պօլաթին հեռացած է Տրէնիցայէն, որուն ռազմագիտական կէտերը գրաւուած են զինուորներուն կողմէ։ Իսա Պօլաթին դէպի Տուզա կամ Տէչան քաշուած է։

⁂ Սելանիկէն մայիս 14 թիւով կը հեռագրեն թէ լեռնոտ գիւղերու բնակչութեանց զէնքերը չեն հաւաքուած տակաւին։ Տրէնիցայի շուրջը դժուարաւ յառաջ կը տարուի զէնքերու հաւաքումը։ Եգերզիի բոլոր բնակիչները լեռ քաշուած են, երբ ջոկատ մը հոն գացած է զէնք հաւաքելու համար։ Տրէնիցայի լեռները համախմբուած ըմբոստներուն մէջ կը գտնուին ալպանիացի պաշտօնեաներ։ Իսա Պօլաթին ալ անոնց մէջ է։ Սխալ է թէ ըմբոստները պարպած են այդ դիրքերը։ Կ'ըսուի թէ Ալպանիացիներուն հետ համաձայնութիւն գոյացնելու վրայ է։ Մինչեւ հիմա բանակին կողմէ 50 ըմբոստներ ձեռք անցուած են։

⁂ Պուլկար հեռագրական գործակալութիւնը Սելանիկէն հեռագիրներ կը հրատարակէ, որոնց համաձայն, զէնքերու գրաւման ատեն, ժողովուրդը խոշտանգումներու կ'ենթարկուի։

⁂ Սելանիկէն մայիս 16 թիւով կը հեռագրեն թէ Տրէնիցայի կողմերը կատարուած զինուորական գործողութիւնները յաջողութեամբ առաջ կը տարուին։ Ջոկատներ գիւղերը պաշարելով՝ Ալպանիացիներուն զէնքերը կը հաւաքեն։ Զինուորները ո՛չ մէկ տեղ լուրջ ընդդիմութեան չեն հանդիպիր։ Քանի մը անկարեւոր ընդհարումներ տեղի ունեցած են Օսթրօզուպ և Պապօվա գիւղերուն մօտ։ Կիլանի մէջ ջոկատները կը հաւաքեն թէ՛ Ալպանիացիներու և թէ Սերպերու պատկանող զէնքերը։

⁂ Մեծ տէրութեան մը զինուորական կցորդին կողմէ պատրաստուած տեղեկագրի մը համաձայն, պատերազմական նախարար Մահմուտ Շէվքէթ փաշա ամէն միջոց ձեռք կ'առնէ՝ 40,000 հոգիի բանակ մը պահելու համար Վերին Ալպանիոյ մէջ մինչեւ որ բարենորոգումները կատարելապէս գործադրուին։

⁂ Հիմարայիներու կողմէ մայրաքաղաքս եկած պատուիրակութիւն մը, որ երեք հոգիէ կը բաղկանայ, առջի օր եպարքոսին ներկայացաւ։ Պատուիրակութիւնը սահմանադրական ըէժիմին նկատմամբ գոհունակութիւն յայտնելով հանդերձ՝ խնդրեց որ Սուլթաններու կողմէ տրուած առանձնաշնորհումները պահպանուին։ Նախարարապետը յայտարարեց թէ կառավարութիւնը կարելի եղածը պիտի ընէ Հիմարացիներուն գոհացում տալու համար։

⁂ Սքիւպէն կը ծանուցուի թէ Տրակօմա գիւղին Քէրիմ օղլու Մուսթաֆա մահուան դատապարտուած ու բարձրագոյն հրամանով կախուած է մայիս 15ին առտու, արշալոյսին։

ԾՈՎԱՅԻՆ ՆԱԽԱՐԱՐԻՆ ՀՐԱԺԱՐԱԿԱՆԸ

Ծովային նախարար Խալիլ փաշա, նամակ մը ուղղելով վարչապետ Հագգը փաշայի, յայտարարած է թէ չի կրնար իր պաշտօնը շարունակել առողջական վիճակին պատճառաւ։ Խալիլ փաշա ներկայ չէ գտնուած Նախարարաց Խորհուրդի կիրակի օրուան նիստին։ Եպարքոսը չընդունիր նախարարին հրաժարականը, և խորհրդականը ղրկած է Խալիլ փաշայի մօտ խնդրելով որ հրաժարականը ետ առնէ։ Խալիլ փաշա պատասխանած է թէ առողջութիւնը խանգարուած ըլլալուն չէր կրնար ծանր պատասխանատուութիւն ունեցող պաշտօն մը ստանձնել։ Մօնիթէօր կ'իմանայ թէ ծովային նախարարը հրաժարական տուած է օսմ. նաւատորմին վերին հրամանատար Սըր Ուիլեըմս Դէր-ծովակալին հետ տարակարծիք գտնուելուն համար։ Մօնիթէօր կ'աւելցնէ թէ նախարարին հրաժարականը ընդունուած է։

ՕՍՄ. ԶՐՕՍԱՇՐՋԻԿՆԵՐԸ

Օսմ. զրօսաշրջիկները շաբաթ առտու Տէրնի երթալով՝ խանդավառ ընդունելութիւն գտած են ժողովուրդին կողմէ։ Զինագործարանը, զինարանները, Մարմորէի ջրվէժը և ուրիշ հաստատութիւններ այցելելէ յետոյ, Հռոմ դարձած և հոն ներկայ գտնուած են պողպատագործներու ընկերութեան կողմէ ի պատիւ իրենց տրուած հացկերոյթին։ Յետոյ իրենց այցելութիւնները շարունակած են, մայրաքաղաքին զանազան հաստատութիւնները պտտելով։ Իրիկուան, արտաքին գործոց պաշտօնատան մէջ մեծ ընդունելութիւն մը կատարուած և պարահանդէս մը տրուած է։ Բազմաթիւ հրաւիրեալներ կային։ Արտաքին գործոց նախարարին խորհրդականը ներկայ էր նախարարին կողմէ, որ Պերլինէն սիրալիր հեռագիր մը ուղղելով, իր բացակայութեան համար ցաւ յայտնած և վստահեցուցած է թէ Իտալիոյ ու Թուրքիոյ անկեղծ և ամուր բարեկամութիւնը հետզհետէ պիտի զօրանայ, ուղղակի շփումով և անձնական յարաբերութիւններով, ինչպէս նաեւ բարեկամական փոխադարձ յարաբերութիւններով։

⁂ Օսմ. զրօսաշրջիկները Նափոլի հասած են Հռոմէն, տեղւոյն իշխանութեանց, երեւելիներուն և օսմ. հպատակներուն կողմէ դիմաւորուելով։

ՊԱՂՏԱՏԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆ

Հալէպի մէջ, առջի օր, մեծ միթինկ մը գումարուած է, բողոքելու համար կառավարութեան այն որոշման դէմ, որով Պաղտատի երկաթուղիին գլխաւոր կայարանը պիտի ըլլայ Թէլ-Հապէշ փոխանակ Հալէպի։ Քսան հազար հոգի ներկայ էին միթինկին։ Բոլոր վաճառատուները գոց էին։ Ամբոխը կառավարական պաշտօնատան առջեւ համախմբուած է։ Բազմաթիւ ճառեր արտասանուած են։ Ցուցարարները չեն ուզած ցրուիլ՝ մինչեւ որ գոհացուցիչ պատասխան մը չստանան։ Լ. Հէրըլտի թղթակիցը կ'ըսէ թէ կը վախցուի որ խռովութիւններ ծագին, եթէ երբեք տեղւոյն ժողովուրդը գոհացում չստանայ իր պահանջքի մասին։

ԳԱՀԱԺԱՌԱՆԳ ԻՇԽԱՆԸ

Գահաժառանգ Եուսուֆ Իզզէտտին իշխան, որ այսօր պիտի մեկնէր Բարիզէն, Աւստրիա երթալու համար, որոշած է քանի մը օր ալ մնալ ֆրանսական ոստանին մէջ։ Իշխանը 24 ժամ պիտի մնայ Իշլ, եթէ երբեք Ֆրանց-Եօզէֆ կայսրը հոն գտնուի նոյն միջոցին։ Հակառակ պարագային՝ գահաժառանգը քանի մը ժամ միայն պիտի մնայ Իշլ։

⁂ Հանրապետութեան Նախագահ Պ. Ֆալիէր, շաբաթ օր, Ռամպուիյէի դղեակին մէջ հացկերոյթ մը տուած է ի պատիւ գահաժառանգին։ Ներկայ էին նաեւ արտաքին գործոց նախարար Պ. Բիշոն և օսմ. դեսպան Նաիմ փաշա,

ՆԱԽԱՐԱՐԱՑ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ

Նախարարաց Խորհուրդը իր կիրակի օրուան նիստին մէջ Կրետէի, մուհաճիրներու, զինուորականներու հանգստեան կոչուելու օրէնքին, Կ. Պոլսոյ յատակագծին և ուրիշ խնդիրներու վրայ խորհրդակցութիւններ կատարեց։

ՏԻԿԻՆ ԷԼԷՆ ԶԱՐԻՖԻԻ ՆՈՒԷՐԸ

Հանգուցեալ Տիկին Էլէն Զարիֆի իր ձգած կտակին մէջ մէկ միլիոն ֆրանքէ աւելի նուիրած է բարեգործական հաստատութեանց։ Բարեգործ Տիկնոջ ժառանգորդները, միաձայն հաւանութեամբ, սա գումարները բաժնած են։ Առաջ բերենք այն գումարները միայն, որոնք Թուրքիոյ բարեգործական հաստատութեանց նուիրուած են. 200,000 ֆրանք՝ Պալըքլըի յունական հիւանդանոցին, 125,000 ֆրանք՝ Բերայի աղջկանց Կեդր. վարժարանին, 100,000 ֆրանք՝ Բրինքիբոյի որբանոցին, 20,000 ֆրանք՝ Պրուսայի դպրոցներուն, 30,000 ֆրանք՝ Թարապիայի աղջկանց վարժարանին, 30,000 ֆր. Թարապիայի մանչերու վարժարանին 25,000 ֆրանք՝ Թարապիայի Ս. Բարսեղի եկեղեցիին, 11,5 0 ֆրանք՝ Ֆէնէրի ազգ. մեծ վարժարանին, 11,5 0 ֆրանք Իօաքիմեան աղջկանց վարժարանին, 11,500 ֆր. Ֆէնէրի պատրիարքարանի նորոգութեան, 5,000 ֆրանք՝ Պանայիա եկեղեցիին կողմէ պահուած ընկեցիկ մանուկներու, 5,000 ֆրանք Ս. Մինայի ձրի ճաշարաններու, 4600 ֆրանք յունական Սիլլոգոսին, և 4600 ֆրանք Թարապիայի բարեգործական ընկերութեան։ Բարեգործ տիկնոջ զաւակներէն Պ. Լէօնիտաս Զարիֆի, ի յիշատակ իր ողբացեալ մօր, 500 օսմ. ոսկի նուիրած է օսմ. Մահիկի ընկերութեան։

ԵԼՄՏԱԿԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Ելմտական նորահաստատ վարժարանին բացումը տեղի ունեցաւ շաբաթ օր։ Վարժարանին տնօրէն Զիհնի պէյ ճառ մը արտասանեց, որուն պատասխանեց կառավարութեան ներկայացուցիչ Րէշատ պէյ։ Ելմտական բարենորոգումներու յանձնաժողովին անդամ Ապտիւրրահման պէյ ալ բանախօսութիւն մը ըրաւ։ Ներկաները դասարանները այցելելէ յետոյ, կառավարութեան ներկայացուցիչը քանի մը խօսք ուղղեց ուսանողներուն և ցաւ յայտնեց որ Ելմտական նախարարը ներկայ չէր եղած բացման հանդէսին։

ՀԱՄԻՏԻՆ ՀԱՐՍՏՈՒԹԻՒՆԸ

Ինչպէս յայտնի է, գերմանական Րայխսպանքը, ուր կը գտնուին Համիտի վերաբերեալ խոշոր գումարներ, չէր ընդունած օսմ. կառավարութեան պահանջումը՝ ետ դարձնելու համար այդ գումարները։ Այդ պատճառաւ դատ մը բացուած էր Պերլինի մէջ, նախնական դատարանը յիշեալ պանքային ի նպաստ վճիռ արձակած ըլլալով, վերաքննութեան դիմած էր օսմ. կառավարութիւնը։ Վերաքննիչ ատեանը վճիռ տուած է որ պանքը օսմ. կառավարութեան վերադարձնէ այդ գումարները։ Պետական գանձը մօտերս մէկ միլիոն ոսկի պիտի ստանայ Րայխսպանքէն։

ԵՐԵՍՓ. ԺՈՂՈՎԻՆ ՈՒՂՂՈՒԱԾ ԽՆԴՐԱԳԻՐՆԵՐԸ

Երեք հազար հինգ հարիւր խնդրագիրներ, Խորհրդարանին ուղղուած, մինչեւ հիմա անհետեւանք մնացած են։ Խնդրագիրներու խորհրդարանական յանձնաժողովը ասոնց քննելէ յետոյ, պատկանեալ պաշտօնատուները ղրկած է, որպէսզի պատասխան տրուի անոնց։ Մինչեւ հիմա պաշտօնատուները պատասխանած չըլլալով, ներքին գործոց նախարարութիւնը շրջաբերական գիր մը ղրկած է պաշտօնատանց, Խորհրդարանի նստաշրջանի փակումէն առաջ պատասխանելու համար, որպէսզի արդար բողոքներու տեղի չտրուի։

ԹԷՆՍԻԳԱԹԸ

Թէնսիգաթի նոր օրէնքին համաձայն, որ Երեսփ. Ժողովի կողմէ քուէարկուած և կայսեր կողմէ վաւերացուած է, Բ. Դրան մէջ յանձնաժողով մը պիտի կազմուի, բոլոր պաշտօնատուներու ներկայացուցիչներէն բաղկացած։ Այդ յանձնաժողովը նոր պաշտօններու պիտի կոչէ քաղաքէն դուրս մնացած պետական պաշտօնատարները։

ՀԵԼԼԷՆԱՀՊԱՏԱԿՆԵՐԸ

Քանի մը օրէ ի վեր ոստիկանութիւնը մայրաքաղաքիս մէջ հելլէնահպատակներու մարդահամարը կը կատարէ։ Այդ տնօրինութեան շարժառիթն է, կ'ըսուի, պաթէնթի տուրքին ճշդումը։

«ԹԱՆՎԻՐԻ ԷՖՔԵԱՐ»

«Թանվիրի էֆքեար» օրաթերթը, որ երկու շաբաթէ ի վեր դադրեցուցած էր հրատարակութիւնը, մօտերս մեծ ծաւալով պիտի հրատարակուի և 10 փարայի պիտի ծախուի։

ՅՈՒՆԻՍԻ ԵԼՄՏԱՑՈՅՑԸ

Նկատելով որ ներկայ տարուոյ ելմտացոյցին վերջնական քուէարկութիւնը յուլիս ամսոյ մէջ միայն տեղի պիտի ունենայ, բոլոր պաշտօնատուներուն հրաման տրուած է ելմտական նախարարութեան ղրկել իրենց առժամեայ ելմտացոյցը։

ՑԼԱՄԱՐՏԸ

Կիրակի օրուան թերթին մէջ ծանուցած էինք ցլամարտին արգիլումը ներքին գործոց նախարարութեան հրամանով։ Բայց կիրակի կէս օրէն յետոյ, Բերայի կառավարչին միջամտութեամբ, արտօնուեցաւ ցլամարտի ներկայացումը, որ մեծ յաջողութեամբ տեղի ունեցաւ չորս ցուլերու և սպանիացի ցլամարտիկներու մասնակցութեամբ։ Հանդիսականներուն խուռն բազմութիւն մը ներկայ էր ընդարձակ կրկէսին մէջ, որուն նմանը Եւրոպայի մէջ անգամ չկայ եղեր։ Թուրք թերթ մը կ'ըսէ թէ ներքին գործոց նախարարութիւնը լաւագոյն համարած է իր հրամանը ետ առնել քան թէ մեծ [illegible] մը ընել։

ՓՈՂՈՑԻ ՇՈՒՆԵՐԸ

Թայմզի Պոլսոյ թղթակիցը կ'ըսէ թէ Պոլսոյ երեւոյթը պիտի փոխուի։ Նոր ըէժիմը վճռած ըլլալով որ համբաւաւոր շուները, որոնք քանի մը դարէ ի վեր քաղաքացիութեան իրաւունք կը վայելէին, վնասակար են, Կ. Պոլսոյ իշխանութիւնները սկսան շուները հաւաքել քաղաքին բոլոր թաղերուն մէջ. օսմ. մայրաքաղաքի փողոցի շուներուն թիւը 30,000 կը հաշուուի։

ՊՈԼՍՈՅ ԲԱՐԵԶԱՐԴՈՒԹԻՒՆԸ

Երեկ Երեսփ. Ժողովի նախագահ Ահմէտ Րիզա պէյի բնակարանին մէջ նախարարներէ ոմանց մասնակցութեամբ խորհրդակցութիւն մը կատարուեցաւ մայրաքաղաքիս բարեզարդութեան մասին և որոշուեցաւ զանազան միջոցներ ձեռք առնել։

ԶՕՐԱԿՈՉ

Զինուորագրութեան կեդրոնական դիւանին նախագահութեան կողմէ կը ծանուցուի թէ նոր զինուորագրուներու նախնական քննութիւնները վերջանալու վրայ են։ Մօտերս պիտի սկսին վիճակահանութեան գործողութիւնները։ Անոնք որ զինուորագրութեան դիւաններուն մէջ գործողութեան առարկայ եղած թուղթերը չունին, պէտք է անմիջապէս դիմեն նոյն դիւաններուն և օր առաջ կարգադրեն իրենց գործերը։ Հակառակ պարագային, վիճակարկութիւն կատարուելէ ետքը տեղի ունենալիք դիմումները նկատի չպիտի առնուին, և ասոնք կը ծանուցուին վերջին անգամ ըլլալով։

ԳՆԱՀԱՏՈՒՄ ՄԸ

Խորին գոհունակութեամբ կը տեղեկանանք թէ Լոնժին ժամացոյցներու գործարանը, որուն յաջողութիւնները այլեւս անհաշուելի են, դարձեալ առարկայ եղած է արդարացի և կարի պատուաբեր գնահատման մը։ Զուիցերիոյ պետութենէն կազմակերպուած և առաջիկայ յուլիս ամսուն մէջ տեղի ունենալիք Դաշնակցային նշանառութեան առթիւ, զուիցերիական կառավարութիւնը ժամացոյցի բոլոր զուիցերիական գործարաններուն միջեւ մրցում մը բացած էր՝ առաջին մրցանակները շահող ճարտար նշանաձիգներուն տրուելիք ժամացոյցներու հայթայթումին համար։ Լոնժին վաճառատունին ի հանդէս բերած արտաքոյ կարգի յատկութիւնները բոլորովին վճռական եղան այս պայքարին մէջ, այնպէս որ զուիցերիական կառավարութիւնը անոր տուաւ ամբողջ ապսպրանքը, որ 2000 ժամացոյցէն պակաս չէ։ Այս հիանալի արդիւնքն ամէն գովեստէ վեր է և նոր փաստ մը կը բերէ Լոնժին ժամացոյցներու անգերազանցելի կատարելութեան և անժխտելի առաջնութեան։

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐ

ԶԱՔԸՐՃԱԼԸԻՆ ՆՈՐ ՇԱՀԱՏԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ. — Իզմիրի թերթերը կը ծանուցանեն թէ Զաքըրճալըի աւազակախումբը նոր շահատակութիւն մը գործած է։ Այտընի Կրոմպա աւանին մէջ սպաննած է բանտին պահնորդ զինուորները և բանտարկեալները ազատելով լեռ տարած է։ Զաքըրճալըի իբր գողօնակից ձերբակալուած են [illegible] հոգի, որոնց մէջ կը գտնուի նաեւ մալմիւտիրի մը։ Ուրիշ վաթսուն անձեր ալ ամբաստանուած են իբր գողօնակիցներ, որոնց մէջ ալ կառավարական պաշտօնեաներ կան։

ԱՒԱԶԱԿՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴԴ. ԶԻՆՈՒՈՐՆԵՐ. — Ռումէլի թերթը կ'ըսէ թէ Սելանիկի պահակազօրքէն երկու ոստիկան զինուորներ և երկու զինուորներ աւազակութիւն ըրած ատեննին ձերբակալուած են։ Այդ աւազակները, հեղեղատի մը մէջ պահուըտած, անցորդներուն վրայ յարձակելով՝ կը կողոպտէին զանոնք։ Տեղական իշխանութիւնները յաջողած են այդ զինուորականներէն մէկը ձերբակալել, որ Տրապիզոնէն Մուսթաֆա Օսման անուն զինուոր մըն է։

ԱՂԷՏ. — Գարամանի մէկ գիւղին մէջ, տեղացած յորդ անձրեւներու հետեւանօք, տուն մը փլած ըլլալով, եօթը հոգի մնացած են փլատակներուն տակ։ Չորս հոգին մեռած են։

ԳՈՂՈՒԹԻՒՆ. — Պոլսոյ Ջաքըր Աղա թաղին մէջ Հասան անուն տղայ մը իր մեծ մօր սնդուկը կոտրելով գողցած է երեսուն ոսկին և երկու զարդեղէն։ Այդ կանխահաս գողը Պարսիկի մը հետ ձերբակալուած է։

ՊԱՏԵՐԱԶՄԱԿԱՆ ԱՏԵԱՆ. — Փոքրիկ Պատրիկ Հաճեթեանի առեւանգման խնդրին համար դատապարտուած փախստական Մինչայի և ընկերոջ Աթիկի տասնական օր պայմանաժամ տրուեցաւ Պատերազմական Ատեանին կողմէ։

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆ

		17,30 մայիս
Օսմ. միացեալ բացուեցաւ գին.		102—18¼
» » վար գին		102—16¼
» » բարձր գին		102—19
» » գոցուեցաւ		102—17
Ռում. Երկ. բացուեցաւ	Ֆր.	223—
» » վար գին	»	222—62
» » բարձր գին	»	223—25
» » գոցուեցաւ	»	222—75
Կ. Պոլսոյ Թրամուէյ	»	13—
» Թիւնէլ	»	7—80
Օսմ. Ապահ. ընկ.	Լ. Օ.	4—92
Շիրքէթի Խայրիէ	»	40—
» » Օսման.	»	1—05
Գրէտի Ֆոնս. Էժիբս. հին	Ֆր.	314—50
» » » նոր	»	264—
Թրանսվալ	»	77—50
Զարթէրտ	»	44—50
Կ. Պոլսոյ ջուրը	»	458—
Պանգ. Օթթօմ.	Լ. Օ.	20—25
Օսմ. ծխախոտի ընկ.	»	18—
Օսմանթալ քարրէթ	»	12—30

ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԱԿԱՆ ՔՐՈՆԻԿ

ԴԱՏԱԿ. ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԻՒՏՃԷՆ

ԴԱՏԱԿԱՆ ՆՈՐ ՎԵՐԱԿԱԶՄՈՒԹԻՒՆ

ԻՍԼԱՄԱՑՈՂՆԵՐՈՒ ՆՊԱՍՏԻՆ ԱՌԹԻՒ

ՊՕՇՕՅԻ ԲՈՂՈՔԸ

Օսմ. Երեսփ. Ժողովը իր 100րդ նիստը գումարեց երէկ նախագահութեամբ Ահմէտ Րիզա պէյի։ Նիստը բացուեցաւ ժամը 3.30ին։ Ներկայ էր դատական նախարար Նէճմէտտին պէյ։ Նախորդ նիստի ատենագրութեան ընթերցումէն յետոյ, խօսք առաւ Սէճատ էֆ. և յայտարարեց թէ Ամարայի (Եէմէն) երեսփոխանները 5 ամիսէ ի վեր կը բացակային Ժողովոյ նիստերէն և հետեւաբար ըստ օրէնի պէտք է որ հրաժարեալ նկատուին։ Արաբ երեսփոխաններէ ոմանք աղմկեցին և նախագահը տեսնելով որ վիճաբանութիւնը պիտի երկարի, ուրիշ օրուան մը յետաձգեց այդ խնդրին նկատառումը։ Կրետէի մասին բողոքի ութը հեռագիրներ եկած էին։ Ղրկուեցաւ գործադիր իշխանութեան՝ պաշտօնաթերթին մէջ հրատարակուելու համար։

Նախագահը յայտարարեց թէ հազիւ երեք շաբաթ մնացեր է նստաշրջանին փակման և սակայն օրակարգին վրայ կը մնան բազմաթիւ կարեւոր օրինագծեր, որոնց վիճաբանութիւնը կիսատ մնացած է և անհրաժեշտ է որ անոնք Խորհրդարանը չփակուած աւարտին և ղրկուին գործադիր իշխանութեան։ Այս օրինագծերէն զատ ունինք նաեւ, ըսաւ, Պիւտճէն որ դեռ աւարտած չէ և առաջարկեց որ եթէ հարկ ըլլայ, Ժողովը նոյն իսկ գիշերներն ալ աշխատի։

Այս կիսատ մնացած օրինագծերուն մէջ կան՝ բանադատեալ զինուորութիւն ընողներու, Աշարի, տարիքներու սրբագրութեան, Պապա-Էսկի-Քրքքիլիսէի, Սոմա-Պանտրմայի երկաթուղիի գծերուն և Իտարէի Մախսուսէի պայմանագրութիւնները, եկեղեցիներու, հրասախմբերու, տուրքերու գանձման, Պոլսոյ կուսակալութեան, անշարժ ստացուածքներու, կրթ. պաշտօնեաներու հանգստեան, զինուորականներու տարիքի սրբագրութեան, պահեստի սպաներու և բէտէլի օրէնքին 81 և 82րդ յօդուածներու յաւելուածական օրինագծերը։

Վարդգէս ըսաւ թէ եթէ Պիւտճէի վիճաբանութեան յատուկ օրերը մէկ կողմ ձգուին, հազիւ 3-4 օր կը մնայ այսքան օրէնքներու քննութեան համար, ինչ որ անկարելի է. հետեւաբար կամ այս օրէնքներէն մէկ մասին վիճաբանութիւնը յետաձգենք և կամ ամիս մըն ալ երկարաձգենք ըսաւ։

Այս առթիւ Խալ. Մանիր էֆ. առաջարկեց որ Անատոլի մէջ ձիերու գողութեան դէմ օրէնք մը պատրաստուի անպատճառ։

Ժողովը անցաւ Դատական նախարարութեան Պիւտճէին։ Ա. գլուխին մէջ վարկ մը սահմանուած էր դատական քննիչներու համար. Ժողովականներէ ոմանք աւելորդ գտան այդ գումարը։ Գեղամ էֆ. առաջարկեց պահել անպատճառ այդ քննիչները և անոնցմէ Անատոլուի կողմերն ալ ղրկել։ Դատական նախարարը ևս ինքնաստ պահելու խօսեցաւ և ըսաւ թէ ասկէ առաջ դատական քննիչները թէև միայն Ռումէլիի կողմերը կը ղրկուէին և սակայն ասկէ վերջ Անատոլիի կողմերն ալ պիտի երթան։ Ժողովը ընդունեց. իսկ մերժեց այս գլուխին մէջ գտնուող դատէն. խորհրդականին և թղթակցութեանց անօրէնին ամսականին վրայ եղած յաւելումը։ Յետոյ յաջորդաբար քուէի դրուեցան Ա. (3,399,600), Բ. (2,390,400) Գ. (346,200), Դ. (288,600) գլուխները և նոյնութեամբ ընդունուեցան։

Ե. գլուխի (1,092,000) վիճաբանութեան միջոցին տեղեկուեցաւ որ Պիւտճէի Յանձնաժողովը Եւրոպա ղրկուելիք ուսանողներու համար յատկացուած 500,000 ղրուշէն 175 հազարը ջնջեր է. Մ. Արիֆի և Նէժիմ Մազլիահի առաջարկութեամբ կառավարութեան առաջարկած գումարը նոյնութեամբ ընդունուեցաւ։ Միեւնոյն գլուխին մէջ Ճէրիտէի Մուհաքիմ թերթին համար 75,000 ղրշ. յատկացուած էր. Նախարարին առաջարկութեամբ այդ գումարը 150,000ի բարձրացաւ։

Այս գլուխին մէջ նշանակուած էր նաև 12,000 ղրշ.ի գումար մը պատահական ծախքերու և նուէրներու (Զաւհուրաթ վէ Աթիէ) համար։

Պօշօ հարցուց նախարարին թէ ինչ ըսել է պատահական ծախք և նուէր և թէ ինչ բանի պիտի յատկացուի այդ գումարը։

Նէճմէտտին պէյ նախ և առաջ խուսափողական պատասխաններ տուաւ և սակայն Պօշօի սեղմումներուն վրայ, յայտարարեց թէ՝ այդ գումարը ընդհանրապէս կը տրուի անոնց որոնք իսլամութիւնը կ'ընդունին։

Պօշօ յայտարարեց թէ ինք արդէն գիտէր, բայց կ'ուզէր որ նոյն իսկ Նախարարին բերնէն լսէր ատիկա և ըսաւ թէ ո՛չ մէկ ատեն Օսմանեան տէրութեան պատկանող Պիւտճէին մէջ առանձին գումար մը կը մտնէ և եթէ կառավարութիւնը կ'ուզէ քաջալերել իսլամացողները կրնայ առանձին գումար մը դնել, օրինակի համար, Էվգաֆի Պիւտճէին մէջ. իսլամ եղողի մը նուէր պիտի տրուի, այդ դրամը ինչո՞ւ օսմ. ազգը տայ. ասկէ զատ խղճի խնդիր մըն է այսինչ կրօնքը ձգելով այնինչին յարիլը և բնաւ դրամով քաջալերելու պէտք չկայ։ Ասիկա ըսաւ տեսակ մը զեղծում է և առաջարկեց որ Դատական Նախարարութեան Պիւտճէին Ե. գլուխին մէջէն վերնայ այդ գումարը։ Նախարարը ըսաւ թէ «զեղծում» բառը կը մերժէ։ Պօշօ իր տեղը նստաւ ըսելով. «Ասանկ եղբայրութի՞ւն կ'ըլլայ, երբ իսլամ եղող քրիստոնէին նուէր կը խոստացուի»։

Ժողովը նոյնութեամբ ընդունեց Ե.րդ գլուխին մէջ նշանակուած գումարը։ Ընդունուեցան նաև Զ.րդ (3,645,000) և Է.րդ (80,000) գլուխները։

Ը. գլուխին մէջ վճռաբեկ ատեաններու յատկացուած էր 10,316,220 ղրուշ։ Այս առթիւ Մէհմէտ Ալի պէյ առաջարկեց որ գաւառական դատարաններու նախագահներուն ամսականը (1260 ղրշ.) աւելցուի, քանի որ տրուած դրամով չեն կրնար ապրիլ։ Հասան Ֆէհմի էֆ. հակառակեցաւ ասոր. իսկ նախարարը ըսաւ թէ՝ արդէն կարգ մը գաւառներու մէջ դատական վերակազմութիւն պիտի ըլլայ և այդ առթիւ տարին 40,000 ոսկի պիտի յատկացուի. հետեւաբար, աւելցուց, եթէ Ժողովը որոշէ՝ այդ գումարին 10,000ը յաւելումներու կը յատկացնենք։

Նախագահը քուէի դրաւ և Ժողովը ընդունեց այս յաւելումը։

Նիստին Բ. մասին մէջ շարունակուեցաւ Պիւտճէին վիճաբանութիւնը։

Թ. գլուխին մէջ 642,803,872 ղրշ. յատկացուած էր։

Մ. Արիֆ պէյ յայտարարելով որ Անատոլուի շատ մը գաւառներուն մէջ դատարաններու չգոյութենէն ժողովուրդը կը նեղուի, առաջարկեց որ, կարգ մը գաւառներու մէջ հաստատուած առեւտրական դատարանները ջնջուին, քանի որ ատոնց 755,040 ղրշ. սահմանուած, բայց տրուած գումարին համեմատ գործ չեն տեսներ, և այդ խնայուած գումարը յատկացուի Անատոլուի այն գաւառներուն ուր դատական վերակազմութիւն կատարուած չէ։

Թէև Ն. Մազլիահ հակառակեցաւ. բայց Նախարարը ինք ալ համամիտ գտնուեցաւ Արիֆ պէյի առաջարկին. միայն թէ՝ ընտրանքով պէտք է ջնջել ըսաւ և առեւտրական կեդրոն նկատուած գաւառները պէտք է պահել։ Ժողովը ընդունեց։ Յետոյ յաջորդաբար ընդունուեցան Ժ. (32,400), ԺԱ. (2,005,272), ԺԲ. (2,820,000) և ԺԳ. (5,640,060) գլուխները։

Նիստը փակուեցաւ ժամը 10ին։ Այսօրուան օրակարգին վրայ կայ Մախսուսէի խնդիրը։

⁂ Դատ. Նախարարութեան Պիւտճէին մէջ նշանակուած են Կիլիկիոյ Կաթողիկոսին և ամէն ազգէ նախորդ պատրիարքներու անպաշտօն վիճակի ամսաթոշակները։ Այսպէս հայ-հռովմէականաց նախորդ Կ. Պատրիարք Սապպաղեան Սրբազանին տարին 24,000 ղրշ. կը տրուի. Կ. Պատրիարքարանի նախորդ գործակատար Աչճեան էֆէնտիի՝ 6000. և Ազգ. Պատրիարքարանի նախորդ գործակատար Աբրահամ էֆ. Տէնկեանի՝ 24,000 ղրուշ։ Իսկ Կիլիկիոյ Ս. Կաթողիկոսին կը տրուի 24,000 ղրուշ։ Զարմանալի է որ այս թոշակընկալներուն մէջ Օրմանեանի անունը չտեսնուիր։

⁂

ԾԵՐԱԿՈՅՏԸ

ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ՎԵՐԱՔՆՆՈՒԹԻՒՆԸ ԱՒԱՐՏԱԾ

Սահմանադրութեան վերաքննութիւնը՝ որ այնքան հետաքրքրութեամբ սկսուած էր, երէկ աւարտեցաւ շատ անշուք կերպով։ Բայց պէտք է ըսել թէ Ծերակոյտին վերջին նիստը իսկապէս հետաքրքիր հանգամանք մը ունէր, երբ նկատի առնուին այն յառաջդիմական խօսքերը, զոր արտասանեց ծերակուտական Նորատունկեան էֆ. 130րդ յօդուածին առթիւ. ուր կ'ըսուէր թէ «սահմանադրութեան ոչ մէկ յօդուածը ոչ մէկ պատճառով և ոչ մէկ պատրուակով կրնայ գործադրութենէ խափանուիլ»։ Նորատունկեան էֆ. դիտել տուաւ թէ այդ յօդուածին մէջ հակասութիւն մը կար, քանի որ պաշարման վիճակի մէջ սահմանադրութեան տրամադրութիւնները անգործադրելի կը մնան։ Պաշարման վիճակի մասին խօսելով Նորատունկեան էֆ. յայտարարեց թէ ժողովուրդը պատերազմական դրութեամբ կառավարելը ազատ ապրիլ չի սորվեցներ ժողովուրդին։ Յիշեց մեծն Գավուրի, Իտալիան ազատագրող դիւանագէտին խօսքերը երբ իրեն կ'առաջարկէին պատերազմական վիճակ հրատարակել. «Պաշարման վիճակ հռչակելով ամէնէն տխմար մարդն իսկ կրնայ երկիրը կառավարել։»

Նորատունկեան էֆ. առաջարկեց որ պաշարման վիճակ հրատարակուած պարագային երբ պայմանաժամ չորոշուի երեք ամիս, յետոյ պաշարման վիճակը դադրի և ո՛չ երկարաձգուած մասնաւոր օրինագծով մը ըլլայ։ Նորատունկեան էֆ.ի առաջարկուեցաւ մասնաւոր [illegible] մը ներկայացնել։

131րդ յօդուածը ընդունուեցաւ առանց վիճաբանութեան. 132 յօդուածին առթիւ ուր ըսուած էր թէ սահմանադրութեան և հիմնական օրէնքներու (գավանինը ասասիյէ lois organiques) մեկնաբանութիւնը (թէֆսիր, interprètation) կը պատկանի Ծերակոյտին, Պօլատ էֆ. առաջարկեց որ սահմանադրութեան մեկնաբանութեան համար երկու ժողովները միանան, ինչպէս կ'ըլլայ Ֆրանսայի մէջ։ Այս առաջարկը մերժուեցաւ։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԿԵԱՆՔԸ

ԱԶԱՏ ԿԱՐԾԻՔՆԵՐ

Ազատութենէն ետքը — անկէ առջի շրջանը ոչ մէկ բանի մէջ կը հաշուի — Թրքահայ նոր սերունդին մէջ գրականութեան սէրը ծնեցաւ ուռճացաւ այնպիսի համեմատութեամբ մը որ պարզապէս երկիւղալի սկսած է դառնալ։ Գուցէ զարմանալի թուիմ «երկիւղալի» անուանելով սէր մը, որ կը տածուի աշխարհի ամէնէն գեղեցիկ բաներէն մէկուն, գրականութեան համար։ Եւ սակայն կրնամ յայտարարել, իբրեւ շատ մօտէն գիտակ իրականութեան, թէ այդ տարապայման, կոյր, արտառոց և անմիտ սէրը աղէտ մը եղած է դպրոցական և դպրոցաւարտ հայ երիտասարդներու մէկ կարեւոր մասին համար։ Բանաստեղծ և գրագէտ ըլլալու սրբազան հուրին մէջ կ'այրին և կը մրկին երիտասարդ կեանքեր, որոնք բեղմնաւոր պիտի ըլլային առանց այդ հուրին և որոնց ապագան խորտակուած է միանգամ ընդմիշտ։ Գրականութեան սէրը վարակած է դպրոցական յարկերը ինչպէս համաճարակ մը, ու անտերական պատանիներ՝ գրախտի ջերմին 40 աստիճաններուն մէջ կը գալարուին։ Ազատութեան շնորհներէն մէկն է անշուշտ այս երեւոյթը, որուն վտանգաւոր ցաւալի հետեւանքները կարճ ժամանակուան մէջ պիտի հաստատենք՝ մէկ քանի տարիէն դիմացնիս տեսնալով գրականական սերունդ մը, գրագէտներու և բանաստեղծներու վտիտ և աղաղուն լեգէոն մը, մաշած հագուստով ու ծակ կօշիկով, բայց ձեռագիրներով լեցուն պայուսակով մը։ Ես ոչ մէկ առարկութիւն կամ քննադատութիւն պիտի ունենայի գրամոլական այս շարժումին դէմ, եթէ մէկը կարենար զիս համոզել թէ մեր ազգային ներկայ ընդհանուր անկեալ կացութիւնը կրնայ բարւոքուիլ գրականութեամբ մը, որ ներկայացուած ըլլայ թեւակիրթ, անզարգացած, տաղանդազուրկ տարրերէ։ Եւ ափսո՜ս որ այս բառը նետելու ստիպուած եմ շատերէն հասցէին անոնց որ հիմակ ոտքով ձեռքով գրական ասպարէզը նետուած են, արտադրելու, արտագրելու, և շարունակ արտագրելու համար ամէնէն անարիւն, վատուժ, խեղճուկ գործերը որոնցմով երբեք խճողուած ըլլար հայ գրական հրապարակը։ Վիպասանին և բանաստեղծին հաշիւը չկայ։ Օր չըլլար որ գրքոյկ մը, պրակ մը, գիրք մը լոյս չընծայուի։ Թերթերուն «տաղանք»ի բաժինը ընթերցողներուն ուշադրութեանը կը յանձնարարեմ, իբրեւ ապացոյց։

Գրական ո և է արժանիքէ զուրկ եղողներուն խօսքը անգամ ընել չարժեր, թէև ատոնք ըլլան մեծագոյն մասը գրական այս հսկայ շարժումին ներկայացուցիչներուն։ Բայց ես ատոնց մէջ կը ճանչնամ քիչ շատ տաղանդի տէր երիտասարդներ ալ, որոնց կեանքը տժգունած ու ապագան խորտակուած է՝ խելայեղօրէն հետեւած իրենց ասպարէզին երեսէն։ Մէկ քանիներ, բոլորովին և ազատօրէն նուիրուելու համար գրականութեան, լքած են համալսարանը, ուր ո և է գիտութիւն մը սորվելու վրայ էին, այսպէս անխուսափելի թշուառութեան, բարոյական ու նիւթական խեղճութեան ուխտելով ինքզինքնին. վասն զի այն տաղանդը որ իրենց մէջ կար՝ անշուշտ խոյս չպիտի տար քանի մը տարի ուշ արտայայտուելով, ու այդ միջոցին մասնագիտութիւն մը իւրացնելով, ազատական ասպարէզ մը ընդգրկելով և հետեւապէս ապահովելով նախ իրենց նիւթականը, մեր այդ տաղանդները շատ աւելի փայլուն կերպով իրենց շնորհները պիտի բացայայտէին մեզի, ու ազգը իր գոգին մէջ այն ատեն փոխանակ կէս-կուշտ կէս-անօթի գրագէտ-բանաստեղծներու վտիտ և ողբալի լեգէոնի մը՝ պիտի հաշուէր առողջ, բարեկեցիկ, կամ գոնէ իր ապրուստը ուղղակի գրականութենէն չակնկալող գրագէտներու խումբ մը՝ որոնց արտադրութիւնները, անտարակոյս, այդ իսկ պատճառով աւելի տոկուն, շնորհալի, գեղեցիկ և երկարակեաց պիտի ըլլային,

Գրախտը, ինչպէս ըսի, մինչեւ դպրոցները արշաւած է. հէք պատանիներ, գրագէտ ըլլալու փորձութեամբ վարակուած, ուսումնին, դասերնին ձգած կամ անոնց հետ մէկտեղ՝ գրականութիւն, ոտանաւոր կամ արձակ, կը խզմզեն։ Ասիկա կարծուածէն աւելի ծանր երեւոյթ մըն է։ Չեմ հասկնար թէ ուսանող մը՝ Զօպանեանի մը կանխահաս կարողութիւնը և տաղանդը առանց ունենալու (Զօպանեան Կեդրոնականի դրասեղաններուն վրայէն 89ին արդէն գնաց տեղ բռնեց Բաշալեանի և Արփիարեանի մէջտեղ), ինչպէս կը համարձակի երեւնալու գրական հրապարակին վրայ. ու մանաւանդ չեմ հասկնար թէ ինչպէս դպրոցներու մէջ աշակերտներու աշխատութեանց վրայ հսկողութիւնը այնքան դէչ կը կատարուի կամ ուսուցիչները այնքան անհոգ են իրենց հոգածութեանը յանձնուած մատաղ էակներուն մասին որ այս վերջինները վնասակար, անժամանակ և անտեղի աշխատութեանց կը նուիրեն վայրկեանները որ այնքան թանկագին են իրենց ապագային ու ազգին ալ ապագային համար։

Ո՞վ է այն յանդուգնը որ պիտի կրնայ զիս համոզել թէ գրականութիւնը մեր մէջ ասպարէզ մըն է որ կ'ապրեցնէ և կը քաջալերէ իրեն հետեւողը։ Մինչեւ հիմակ անանկ հրաշք չտեսնուեցաւ մեր մէջ, և կարծեմ բաւական երկար ժամանակի համար չպիտի տեսնուի։ Մինչեւ այդ երանելի թուականը, հայ գրագէտը պիտի արտադրէ՝ ո՛չ թէ ապրելով իր արտադրութեանց արդիւնքովը, այլ ուրիշ ոչ-գրական աշխատութեամբ մը։

Ու միակ երկիւղը որ կը տանջէ հիմա զիս Թրքահայ Հրատարակչականին հաստատութեանը առթիւ, որ մօտալուտ է, այն է թէ այս երեւոյթը աւելի աղէտաւոր համեմատութիւններ կ'առնէ, ու վարձատրուելու սին երազներով բորբոքած երեւակայութիւններ խելակորոյս կը նետուին ընդունայն աշխատութիւններու մէջ, կեանք, ջիղ, արժանիքէ զուրկ, և անոնցմով կ'ողողեն Հրատարակչականը՝ մեծապէս դժուարացնելով անոր գործը և դժբախտ թիւրիմացութիւններու, անհարկի վէճերու, հակառակութիւններու, ատելութիւններու նոր դուռ մը բանալով։

ԵՐՈՒԽԱՆ

ՍՊԱՌՆԱԿԱՆ ՆԱՄԱԿ

ՌՈՒՂՂՈՒԱԾ ՅՈՎՀ. ՊԷՅ ՏԱՏԵԱՆԻ

ՑԱՆՑԱՌՈՐԸ ՁԵՐԲԱԼՈՒԱԾ

Այս խորագիրը տեսնողը պիտի կարծէ թերեւս որ «Հողոպրիս»ներու հետ է նորէն գործերնիս, սակայն վստահ կրնայ ըլլալ որ պարզապէս անձնական ձեռնարկ մըն է այս և ո՛ և է կուսակցական կամ կազմակերպական բնոյթ չունի ան, ինչպէս երէկ Ընդհ. Ապահովութեան տնօրէն Կալիպ պէյ ըսաւ մեր խմբագիրին, որ իրեն ներկայացաւ մանրամասնութիւններ առնելու համար այս սպառնական դէպքին մասին։ Ահաւասիկ իրողութիւնը։

Անցած երկուշաբթի, Յովհ. պէյ Տատեան, որ Այաթէֆանօս կը բնակի, նամակ կը ստանայ անծանօթի մը կողմէ, որ կը պահանջէր 100 ոսկի յանձնել մինչեւ 24 ժամ, Մաքրիգիւղի նամակատունը Մարտիկեան հասցէին, հակառակ պարագային սպանութեամբ կը սպառնայ։ Յովհ. պէյ Տատեան իրողութիւնը կը տեղեկացնէ Ընդհ. Ապահովութեան տնօրէնին, որ մասնաւոր պաշտօնեայ մը կը ղրկէ նոյն նամակատունը, որպէսզի դիտէ նամակատուն նամակ առնելու եկողները։ Հետեւեալ օր 21 տարեկան պատանի մը կուգայ և կը հարցնէ որ վերոյիշեալ հասցէին նամակ եկա՞ծ է։ Ոստիկանութեան պաշտօնեան, որ թղթատարական պաշտօնեայի զգեստ ունէր, կը պատասխանէ որ անանկ նամակ մը եկած չէ։ Հետեւեալ օր նոյն երիտասարդը կուգայ նորէն և միեւնոյն հարցումը կ'ընէ։ Այս անգամ նոյն պաշտօնեան կ'ըսէ. «կարծեմ անանկ նամակ մը եկած է, սակայն վերը ըլլալու է, վեր հրամմեցէք»։ Երիտասարդը երբ վեր կ'ելնէ, ոստիկանութեան պաշտօնեան կ'ըսէ թէ իրեն հասցէին 100 ոսկին եկած է, սակայն պաշտօն ունի Պատերազմ. ատեանին տանիլ զինք, որպէսզի ստանայ նոյն գումարը։ Երիտասարդը կը հասկնայ թէ ծուղակը ինկած է։

Այս երիտասարդը Այաթէֆանօյի ուսուցիչներէն Թօփալ Դանիէլի զաւակն է, անունն է Խաչիկ, որ Մաքրիգիւղի Ֆրէրներու վարժարանը կը յաճախէ եղեր, սակայն շաբաթ մը առաջ թողած է դպրոցը, թերեւս ոսկիներու դեղին ետեւէն վազելու նպատակով։ Այս բոլորը խնդիրին դիւցազնական կողմն է. սակայն եղերերգականը ան է որ, ինչպէս կը լսենք, այս տղան ու իրենց ընտանիքը շատ բարիք տեսած են Յովհ. պէյ Տատեանէն, ու նոյն իսկ տղուն դպրոցական ծախքերն ալ ան կը հոգայ եղեր։ Մեղք որ տղան սխալ ուղղութիւն բռնած է հասուցանելու համար իր նպատակը։

Ոստիկանութիւնը յառաջ կը տանի իր քննութիւնները։ Երեք հոգի ձերբակալուած են իբր մեղսակից այս գործին, սակայն տղան յայտարարած է որ, ինք է բացարձակապէս նոյն նամակին և սպառնութեան հեղինակը և ո՛ և է մեղսակից չունի. ասոր վրայ արձակուած են անոնք։

ՀՐԱՏԱՐԱԿՉԱԿԱՆԸ

Թրքահայ հրատարակչականին գործը օրուան կարեւոր հարցը ըլլալով, Եգիպտոսի Լուսաբեր-Արեւէն հետեւեալը կ'արտատպենք այդ մասին.

«Աղեքսանդրիոյ գրագէտ-վաճառական ազգայինը զոր այսպէս որակելով արդէն անուանած կ'ըլլանք, բայց որուն համեստութիւնը չթոյլատրեր որ զինքը յականէ յանուանէ մատնանիշ ընենք, բարի գաղափարը յղացաւ Հրատարակչական ընկերութեան մը հիմերը դնելու Եգիպտոսի մէջ և յաջողեցաւ ալ։ Ինչպէ՞ս կարելի էր արդէն տարակուսիլ իր յաջողութեան վրայ՝ երբ բաղդաւորութիւնը վայելեց առջի օրէն շրջապատուելու Վսեմ. Աբրահամ փաշա Բարթող, Տիար Մատթէոս Խերեան և Կամսարական եղբարց նման վեհանձն և գիտակից նուիրատուներէ։ Արդարեւ վերոյիշեալ ազգայինք իրենց մէջ ապահովեցին հինգ հարիւր ոսկիի գումար մը, հետեւեալ կերպով։ Վսեմ. Աբրահամ փաշա Բարթող 200 ոսկի, Տիար Մատթէոս Խերեան 200, Տեարք Կամսարական Եղբարք 100. գումար 500։ Սոյն գումարը Պոլիս պիտի ղրկուի և անձեռնմխելի պիտի պահուի ծանօթ ազգասէր Տիար Եդուարդ Գարակէօզեանի մօտ, մինչեւ որ 2000 ոսկիի ամբողջանայ, ինչ որ պիտի կազմէ հրատարակչական ընկերութեան դրամագլուխը։ Ընկերութեան հիմնադիրները կը խոստանան հինգ հարիւր ոսկի եւս հանգանակել Եգիպտոսի մէջ, այսինքն դրամագլուխին կէսը իրենք հայթայթել, պայմանաւ որ միւս կէսը հոգացուի Թուրքիոյ մէջ։ Ընկերութեան կեդրոնը պիտի ըլլայ Պոլիս և նպատակը՝ ժամանակին հրատարակութիւններով Թրքահայ ժողովուրդի ֆիզիքական, բարոյական և մտաւորական զարգացման ու գրական ճաշակին բարւոքման սատարել։ Ընկերութեան Վարչական Ժողովը պիտի բաղկանայ եօթը պատուաւոր ազգայիններէ, որոնց մին հայ հռովմէական և միւսը հայ բողոքական հասարակութենէն։ Վարչական Ժողովոյ մշտական նախագահը պիտի ըլլայ Ամենապատիւ Եղիշէ Արքեպիսկոպոս Դուրեան, ո՛չ թէ իր Պատրիարքի հանգամանքովը, այլ իր գրական տաղանդին և բանասիրական բարձր արժանիքին համար։ Իսկ Վարչական Ժողովի ատենապետութիւնը առաջարկուած է Վսեմ. Գաբրիէլ էֆէնտի Նորատունկեանի և խնդրուած է որ ինքը որոշէ Ժողովի միւս անդամները։ Այս շաբթու այս մասին նամակներ գրուեցան թէ՛ Ամեն. Սրբազան Պատրիարք Հօր և թէ՛ Վսեմ. Գաբրիէլ էֆէնտի Նորատունկեանի։ Աւելորդ է ի վեր հանել Հրատարակչական ընկերութեան ընծայելիք օգուտները հայ ժողովուրդի խաղաղ զարգացման գործին։ Խմբագրութիւնս ջերմապէս կը խնդակցի գործին նախաձեռնարկ ազնիւ գրագէտ-վաճառականին և իր շնորհակալութիւնը կը յայտնէ վեհանձն նուիրատուներուն՝ իրենց գիտակից ազգասիրութեանը համար։ Մաղթելի է որ Թուրքիոյ բարեկեցիկ հայերը չուշանան իրենց մէջ հանգանակել իրենց բաժինն եղող հազար ոսկիի համեմատաբար չնչին գումարը, որպէսզի հրատարակչականը կարենայ չուշանալ գործի ձեռնարկել։»

Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔԻՆ ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆԸ

Ս. Պատրիարքը, որ ինչպէս յայտնի է, մտադրութիւն ունի ուղեւորութիւն մը կատարել գաւառներու մէջ, հետեւեալ յայտարարութիւնները ըրաւ մեր խմբագիրին.

«Իմ ճամբորդութիւնս իղձ մըն է միայն և հիմակուընէ իսկ որոշեալ բան մը չեմ կրնար ըսել իմ ծրագրիս վրայ։ Միայն թէ այս ճամբորդութիւնը պէտք ունի նախապատրաստութիւններու, առանց որոնց կարելի չէ երթալ գաւառ, ուր կարօտութիւններու և նպաստի խնդրանքներու առջեւ պիտի գտնեմ ինքզինքս։ Նպաստներու համար խոստումներ ընել կարելի է, սակայն ճամբորդութիւնս իրականացնելու համար խորհելու պէտք ունիմ։

— Եթէ երբէք Ձեր իղձը իրականութիւն գտնէ, ո՞ր ճամբով պիտի կատարէք Ձեր ճամբորդութիւնը։

— Այցելութիւն պիտի տամ ծովեզերեայ քաղաքներու, ինչպէս Տրապիզոն ևլն. սակայն նպատակ չունիմ առ այժմ ներքին գաւառները երթալ, ինչպէս Մուշ, Վան ևլն.։ Այս ճամբորդութիւնս, որ նորութիւն մը պիտի ըլլայ, նպատակ ունի մօտէն լսել այն բողոքներն ու խնդիրները, որոնց կարելի չէ ամբողջովին հասու ըլլալ հոս։ Գաւառացին երբ իր մէջ տեսնէ Պատրիարքը, իր սիրտը պիտի բանայ անոր և անոր ներկայութիւնը գրաւական մը պիտի ըլլայ իր բոլոր խնդիրքներուն իրականացումին։ Եթէ այս առաջին ճամբորդութեանս ծրագիրը իրականութիւն գտնէ, կը յուսամ որ յառաջիկային աւելի ներսերը երթամ գաւառներուն։

— Ներքին գործերու նախարարին ճամբորդութեան հետ ո՛ և է առնչութիւն ունի՞ Ձեր ճամբորդութիւնը։

— Ո՛չ երբէք, այդ մասին մեր մէջ ո՛ և է կարծիքի փոխանակութիւն տեղի չէ ունեցած։

— Կրօն. կամ Քաղ. Ժողովներու անդամներէն ո՛ և է մէկը պիտի ընկերանա՞յ Ձեզի։

— Անշուշտ, բայց հիմակուընէ դեռ որոշելու բան մը չկայ»։

ՄԻԹԻՆԿ ԻԶՄԻՐԻ ՄԷՋ

Իզմիրէն Պալապանեան, Գէորգ Տ. Սարգիսեան և Արզուեան ստորագրութիւնով խմբագրութեանս ուղղուած հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ՝ երէկ Իզմիրի Ս. Ստեփաննոս եկեղեցիին մէջ միթինկ մը գումարուած է, որուն մէջ պարսաւելի գտած են ազգ. ժողովի 29 երեսփ.ներուն այն ընթացքը, որով անոնք խոստովանած են թէ անցեալ ժողովի որոշումը տուած են սպառնալիքի տակ, և նկատելով որ այս ընթացքը կ'աղարտէ ժողովին պատիւը և ազգը այս միջոցին պէտք ունի կորովի և ազգին շահերը պաշտպանելու մէջ ո՛ և է սպառնալիքի առջեւ չընկրկող երեսփոխաններու, որոշած են խնդրել որ անոնք իրենց աթոռները թողուն աւելի արժանաւորներու։

ՎԱՆԻ ԱՌԱՋՆՈՐԴՈՒԹԻՒՆԸ

Վանի Կրօն. և Քաղ. Ժողովները ասկէ առաջ գրած էին Պատրիարքարան, որպէսզի փութով ճամբայ հանուի Տ. Եղիշէ Եպիսկ. Չիլինկիրեան, որ Առաջնորդ. Տեղապահ կարգուած էր նոյն վիճակին։ Սակայն իմանալով որ Չիլինկիրեան Եպիսկ. պիտի մեկնի Երուսաղէմ, ուրկէ հրաւիրուած է, կը խնդրեն որ, նոյն պաշտօնով Վան ղրկուի Յովսէփ Եպիսկ. Սարաճեան, որ Ամերիկա կը գտնուի հիմա։

ԶԷՅԹՈՒՆԻ ՎԻՃԱԿԸ

Զէյթունի Առաջնորդ Տ. Վաղարշակ Վրդ. Պատրիարքարան գիր մը ուղղելով կը յայտնէ ժողովուրդին վերջին ծայր կարօտութիւնը։ Կը յայտնէ նաև թէ՝ Հալէպի կուսակալը հոն եկած է և զանազան խնդիրներու մասին դիմում ըրած է անոր։

ՎԵՐԱԴԱՐՁՈՂ ՀԱՅԵՐԸ

Բալուի Առաջն. Տեղապահ Տ. Եղնիկ Վրդ. Գալփաքճեան գիր մը ուղղելով Պատրիարքարան, կը տեղեկացնէր որ, Ռուսաստանէն վերադարձող հայերը կը փափաքին օսմ. հպատակութեան ընդունուիլ և այս մասին հրահանգ կը խնդրէր։ Պատրիարքարանը պէտք եղած դիմումը ըրաւ կառավարութեան մօտ։

ԽԱԶԱԳՈՂ ՄԸ

Տրապիզոնէն կը գրեն մեզի թէ Տօքթ. Մինասեան իր կնոջ հետ Եգիպտոս ուղեւորած է՝ չի գիտցուիր ինչ դիտաւորութեամբ։ Նամակագիրը շատ անպատեհ կը խօսի յիշեալ բժիշկին հանրային կեանքին վրայ, և կը վախնայ որ ազգային պատրուակով մը դրամահաւաքութեան համար թերևս Եգիպտոսի մէջ եւս փորձելու հետամուտ։ Այդպիսի շահատակութիւն մը ըրեր է ասկէ առաջ Պաքուի մէջ՝ ուր հիւանդանոց մը շինելու նպատակաւ 900 ոսկի չորթեր է։ Մշակ և ուրիշ թերթեր ժամանակին դառնօրէն պախարակած են եղեր յիշեալ Տօքթ. Մինասեանի արարքները։ Դեռ վերջերս Տրապիզոնին քլիւպին շուրջ 20 ոսկիի զեղծումի մը մասին եւս շատ խօսուեր է։ Նամակագիրը կը յայտարարէ եգիպտահայը զգուշացնել այդ անկոչ և նենգամիտ հիւրէն։

(Լուսաբեր-Արեւ)

«ԹՇՈՒԱՌՆԵՐԸ»

Թշուառներուն ամբողջական տպագրութիւնը աւարտած ըլլալով, իւրաքանչիւր հատորը կը ծախուի 6 ղրուշի, իսկ ամբողջ վէպին գինն է թղթակազմ՝ 60 ղրուշ, լաթակազմ՝ 70 ղրուշ, կիսակաշի 80 ղրուշ. դիմել Զարդարեան եղբարց։

ՀՐԱՒԷՐ

Մանկապարտէզի վարժուհիներուն վիճակը բարելաւելու նպատակով միութիւն մը կազմելու գաղափարին համակիր եղող ուսուցչուհիներէն կը խնդրուի իրենց համաձայնութիւնը իմացնել երկտող նամակով մը, ուղղեալ առ Տիկին Ագապի Սարաֆեան, Նարեկեան Մանկապարտէզ, Բերա։ Պատասխանները ստանալէ ետք ժամուլի միջոցով պիտի ծանուցուի գումարման տեղն ու թուականը։

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ՊՈԼՍՈՅ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՎԱՐԺ. Ի ՈՒՍԱՆՈՂՆԵՐՈՒՆ

ԴԱՍԱԴՈՒԼԸ

Երէկ, օսմ. բժշկական Վարժարանի բոլոր ուսանողները մեծ միթինկ մը գումարեցին վարժարանին մէջ, բողոքելու համար վարժարանի վարչութեան պատրաստած կանոնագրին դէմ, որ տարուան վերջը միայն գործադրութեան դնել կ'ուզուէր։ Ուսուցչական Ժողովը տարին լմընալուն [illegible] ուսանողական լիվրէներ սկսաւ յանձնել ուսանողներուն։ Այդ լիվրէներու կանոնագրութիւնները բոլորովին հակառակ ըլլալով համալսարանական դրութեան, ուսանողները կը պահանջեն ջնջել մէջէն հետեւեալ յօդուածները,

Ա.—Ո և է դասէ 3 անգամ մերժուող մը կը վտարուի դպրոցէն։

Բ.—Տասներկու անգամ թէօրիի դասերէ բացակայ եղողները չեն կրնար քննութեան մասնակցիլ։

Գ. Պակաս քննութենէն ունեցողներուն լիվրէները կը պահուին վարչութեան մօտ և անոնք չեն կրնար վերին կարգերու դասընթացքին հետեւիլ։

Ուսանողները միթինկէն ետք իրենց բողոքը խմբովին մատուցին կիրակի օր գումարուած Ուսուց. Ժողովին, որ շատ քիչ փոփոխութիւնով վերադարձուց ծրագիրը, անդառնալի որոշումով։ Ուսանողները նորէն խորհրդակցութեան սկսելով որոտընդոստ ծափերու և կեցցէներու մէջ որոշեցին դասադուլ հռչակել երէկուընէ սկսեալ, մինչեւ որ իրենց պահանջները ընդունուին։

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՄԵՍԱԺԵՐԻ ԵՒ ՀԱՅԿԱԿԱՆ
Ն. ԲԱՔԷ ԵՒ ԸՆԿ.

ԺԱՄԱՆՈՒՄՆԵՐ

Իօնի շոգենաւը Սեւ Ծովէն հոս կը հասնի Մայիս 31ին:

Իմէրէթի շոգենաւը Մարսիլիայէն հոս կը հասնի Յունիս 7ին:

Ցրիժի շոգենաւը Սեւ ծովէն հոս կը հասնի Յունիս 14ին:

Իօնի շոգենաւը Մարսիլիայէն հոս կը հասնի Յունիս 21ին:

Իմէրէթի շոգենաւը Սեւ ծովէն հոս կը հասնի Յունիս 28ին:

ՄԵԿՆՈՒՄՆԵՐ

Իօնի շոգենաւը, նաւապետ Պուլ, յունիս 1 չորեքշաբթի օր, առտուան ժամը 11ին կը մեկնի դէպի Մուտանիա և Մարսիլիա:

Իմէրէթի շոգենաւը, նաւապետ Բէքու, Յունիս 8ին, չորեքշաբթի օր, իրիկուան ժամը 4ին, ճամբայ կ'ելլէ դէպի Սամսոն, Տրապիզոն, Պաթում և Նովորոսիսք:

Ցրիժի շոգենաւը, նաւապետ Միթրէւէ, Յունիս 15ին, չորեքշաբթի օր, առտուան 11ին, կը մեկնի դէպի Մուտանիա և Մարսիլիա:

Իօնի շոգենաւը, նաւապետ Պուլ, Յունիս 22ին, չորեքշաբթի օր, իրիկուան ժամը 4ին, ճամբայ պիտի ելլէ դէպի Սամսոն, Տրապիզոն, Պաթում և Նովորոսիսք:

Իմէրէթի շոգենաւը, նաւապետ Բէքու, Յունիս 29ին, առտուան ժամը 11ին, կը մեկնի դէպի Մուտանիա և Մարսիլիա:

Ա. կարգ Բարիզի համար 200 ֆր.
» » Մարսիլիայ » 150 »
Բ. » Բարիզի » 160 »
» » Մարսիլիայ » 120 »
Ա. կարգ Լոնտոնի համար 248.35 ֆր.:
Բ. կարգ 185.10 ֆր. (Տիէբբի ճամբով):
Տեղեկութեանց համար դիմել Գործակալին՝ Թոփհանէ, քարտուղարին վրայ:
68 Թ. ԻՐԳՈՒՆ

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Աւստրեւամերիկեան
Cie. de navigation Austro-Americana)
ԱՆԴՐԱՏԼԱՆՏԵԱՆ 45 ՇՈԳԵՆԱՒ

Կանոնաւոր մեկնում ամէն հինգշաբթի օր: Մասնաւոր դիւրութիւններ կ'ընծայուին հայ ճամբորդներուն: Շոգենաւերը կրկին պատուակ ունին: Սնունդը խնամեալ է: Ելեկտրական օդափոխում և լոյս: Մարքոնիի դրութեամբ անթել հեռագիր: Բժիշկ և դեղ ձրի:

Աւելի մանրամասն տեղեկութեանց համար դիմել գլխաւոր գործակալութեան, Ղալաթիա, Շարապ իսկէլէսի փողոց, Լոյտ Օթրիշիէն գործակալութեան նախկին շէնքին դիմաց եւ Արապեան խանին վերև Թիւ 24:
Ընդհ. գործակալ
ԹԷՕՏՈՐ ՔՈՒՐՄՈՒՋԻ

Cie RUSSIE
Navigation à Vapeur et de Commerce
ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ
ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Շաբաթուան երթեւեկութիւններ
Մայիս
Կիր.25/8 Տարաանէլ, Իզմիր, Պիրէոն և Աղեքսանդրիա. ժամը 11ին:
Եշ. —— Օտեսա. ժամը 4ին:
Գշ.27/10 Տարաանէլ, Միթիլլի, Իզմիր, Քիօս, Հռոդոս, Մէրսին, Իսքէնտէրուն, Թրիպոլի, Պէյրութ, Հայֆա, Եաֆա, Բոռ-Սայիտ և Աղեքս. ժամը 4ին:
Եշ.29/12 Օտեսա. ժամը 10ին:
Շբ 1/14 Ինէպօլի, Սինօպ, Սամսոն, Օրտու, Կիրասոն, Տրապիզոն, Րիզէ և Պաթում. կէս օրէն առաջ ժամը 10ին:
Շբ.1/14 Օտեսա. Իրիկուան ժամը 4ին:
Կիր.2/15 Տարաանէլ, Իզմիր, Պիրէոն, Աղեքսանդրիա. ժամը 11ին:

Ա Զ Դ
ՀԱՐՍՏԱՆԱԼՈՒ ՄԻՋՈՑ
ՄԻԱՅՆ 166 ՂՐՈՒՇՈՎ

Այս միջոցն է գնել Հոլանտական Քրէտի Ֆօնսիէի 1904ի փոխառութեան պարտաթուղթ մը, որ Եգիպտական Քրէտ Ֆօնսիէի, Րումէլիի երկաթուղիի, ևլն., պարտաթուղթերուն չափ և նման է, բայց անոնցմէ աւելի շահելու հաւանականութիւն կ'ընծայէ, որովհետեւ իւրաքանչիւր վիճակահանութեան մէջ 2,000 թիւ կը շահի, այսինքն Եգիպտ. Քրէտի Ֆօնսիէէն 1974 թիւ աւելի և Րումէլի երկաթուղիէն ալ 1050 թիւ աւելի կը շահին: Հոլանտական Քրէտի Ֆօնսիէի պարտաթուղթերուն վիճակահանութիւնը երկու ամիսն անգամ մը, տարին վեց անգամ կը կատարուի Ամստերտամի մէջ պետութեան հսկողութեան տակ: Ամբողջ փոխառութիւնը բաժնուած է 72,000 կարգաթիւի: Թուրքիոյ մէջ հոլանտական պանքա չգտնուելուն համար մեր ընկերութիւնն ամէն ատեն կը վերադնէ հոլանտական Քրէտի Ֆօնսիէի պարտաթուղթերը Եւրոպայի հրապարակին համաձայն յաւագոյն գինը վճարելով: Նոյն պարտաթուղթերն աւանդ առնելով դրամ փոխ կուտայ նաեւ իւրաքանչիւր թուղթի համար մէկ օսմ. ոսկիի հաշուով և տարեկան 6 առ հարիւր տոկոսով: Ուրեմն փոխանակ բռոմէս գնելու տարեկան 60 ղրշ. կորսնցնելով, կամ ուրիշ վիճակահանութեան տոմսեր գնելու ա՛լ աւելի մեծ կորուստի մը ենթարկուելով, կը յանձնարարենք գնել հոլանտական Քրէտի Ֆօնսիէի պարտաթուղթերը, որոնք արքայական հրամանագիրով արտօնուելէ ետքը հրապարակ հանուած և կալուածներով երաշխաւորուած են և հիմակուան գինն է ընթացիկ դրամով 166 ղրշ., այսինքն ամէնուն համար ալ մատչելի գին մը: Հոլանտական Քրէտի Ֆօնսիէի արժեթուղթ գնելով ամենեւին վնասի չէք ենթարկուիր, որովհետեւ մինչեւ 70 տարի կա՛մ ձեր տուած դրամը պիտի գանձէք, կա՛մ վարը յիշուած լեցուն պարգեւները պիտի ստանաք: Հոլանտական Քրէտի Ֆօնսիէ գնողը, պարտաթուղթին փոխարժէքէն զատ առանց ուրիշ դրամ վճարելու, 70 տարուան միջոցին 420 վիճակահանութիւններով քաշուելիք հետեւեալ պարգեւներուն պիտի մասնակցի.

250,000 ֆր.ի պարգեւներ 70 անգամ
150,000 » » 70 »
125,000 » » 70 »
100,000 » » 70 »
75,000 » » 70 »
62,500 » » 70 »
10,000 » » 420 »
1,000 » » 2100

և աւելի պակաս շահող ուրիշ շատ մը պարգեւներ: Գաւառներէն կամ արտասահմանէն գնել փափաքողներն հաճին փոխարժէքը մանրաթուղթով կամ չէքով ղրկել հետեւեալ հասցէին.—

Crédit populaire Ottoman
société en Commandite
7 Բիւյիւք Թիւնէլ խան, Ղալաթիա, Պոլիս, Ֆէրուհ պէյ խան, Թիւ 5, և 7, Նոր Նամազգահին դիմաց:

Աւելի տեղեկութիւն ստանալու համար դիմել նոյն ընկերութեան: Գաւառներու մէջ վաճառումի յանձն առնող գործակալներ կ'ուզուին: 36—15

Միլքմէյտ Պրէնտ
MILKMAID BRAND
Սուիս Միլք
ԱՇԽԱՐՀԻ ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ
ՍՆՈՒՆԴՆ Է
Ամեն անոնք որ գործածած են այս կաթը՝ կ'ընդունեն որ
ՄԻԼՔՄԷՅՏ ՊՐԷՆՏ ՍՈՒԻՍ ՄԻԼՔԸ
ԼԱՒԱԳՈՅՆ Է ՏՂՈՑ ՀԱՄԱՐ
[illegible]
[illegible]
50—25

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՊԱՆՔԱ
ՕՏԱՐ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ
BANQUE RUSSE
Pour le commerce étranger
Հիմնուած՝ 1871ին
ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 30,000,000 ՌՈՒԲԼԻ
ԱՄԲՈՂՋՈՎԻՆ ՎՃԱՐՈՒԱԾ
ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ՝ ՊԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿ

ՏԵՂԱԿԱՆ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐ. — Քալաճեֆոֆի սակարան, Ռեննայա հրապարակ եւ Վ.ասիլի Օսդրօֆ:

ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐ ՌՈՒՍԻՈՅ ՄԷՋ.— Աքքէրման, Արխանկէլ, Աստրախան, Արմավիր, Պաքու, Պալաքովօ, Եքաթէրինոտար, Եկաթէրինոսլաւ, Իվանովօ, Կէրսոն, Քիէֆ, Քօզլօֆ, Խօքանդ, Քրէմէնչուկ, Մոսկուա (Կավրիքով փողոցի մասնաճիւղով), Նիքոլայէվ, Նիժնի-Նովկորոտ, Նովօ, Նիքօլայէվսք, Նովօրոսիսք Օտեսա, Օմսք, Բէրմ, Բօքրօֆսքայա-Սլոպոտա, Բօլդավա, Ռիկա, Ռիազ, Ռոստով, Ռիպինսք, Սարաթօֆ, Սիմֆերոպօլ, Սէմիփալաթինսք, Ջիտոմիր, Թիւմէն, Թօմսք, Վէլէքի, Ուսթիւկ, Վիթէպսք, Վիննիցա, Վօլոկտա և Վօզնէսէնսք:

ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՌՈՒՍԻՈՅ ՄԷՋ.— Ալէքսանդրիա (Խէրսոնի մէջ), Գօպրինէց, Եւրադորի, Քաքօվքա, Նիքօփօլ և Սըօլա:

ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐ ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ ՄԷՋ.—Լոնտոն, Բարիզ, Ժընէվ և Կ. Պոլիս:

Ռուսական դրամատունը կը զբաղի դրամատան և սակարանի վերաբերեալ ամէն կարգի գործառութիւններով. Նախավճարներ (avance) ապրանքի վրայ և քոմիսիոնով՝ վաճառում ապրանքի: Խիստ նպաստաւոր պայմաններով վարձու կուտայ ամենավստահելի «Սէյֆ» դրամարկղներ: Խնայողական Սնտուկ նպաստաւոր տոկոսով:

ՊԱՆՔ ՏԸ ՍԱԼՈՆԻՔ
BANQUE DE SALONIQUE
ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 10,000,000 ֆր.
ՎՃԱՐ. ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 8 Մարտ 1906ին
8.000,000 ֆր.
ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 8 Մարտ 1906ին
3,700,000 ֆր.
ԿԵԴՐՈՆՆ Է ՍԵԼԱՆԻԿ
ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐ
Դանդարա, Կ. Պոլիս (Ղալաթիա և Ստամպօլ), Մանչեսթըր, Սկիւտար եւ Իզմիր:

ՊԱՆՔ ՏԸ ՍԱԼՈՆԻՔ խնամով կը կատարէ [illegible] 3, 6, 9, 12 [illegible]

ԼԱ ՔՕՔՕԶ

Կերակուրներու պատրաստութեան մէջ լա fofoqի գործածութիւնը շատ աւելի նպաստաւոր է քան կարագը, ձէթը և արդը: Միեւնոյն կերպով կը գործածուի,— ԲԱՑԻ ՄԷԿ ՔԱՌՈՐԴ ՆՈՒԱԶ ՔԱՆԱԿՈՒԹԵԱՄԲ

Լա Քօֆօզ բուսական զուտ և անխարդախ կարագ մըն է:

Լա Քօֆօզ, Մակնան Եղբարց վաճառանիշով, մեծապէս յանձնարարելի է առողջապահական տեսակէտով: Բոլոր հիւանդանոցներուն մէջ կը գործածուի: Մակնան Եղբարց վաճառանիշով այս իւղը փնտռեցէք բոլոր գլխաւոր նպարավաճառներուն մօտ, վաճառման կեդրոնատեղի Ղալաթիա, Մէհմէտ Ալի փաշա խան՝ Ն. Ս. Քէմէնճիօղլու և Որդի վաճառատունը, Պոլիս՝ Լէօն Սէմախ, Լիմոնճը լար փողոց, Թիւ 53:
Ընդհ. գործակալ
75—73 Ս. ԱՄԱՐ ԵՒ ԸՆԿ.

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ
ՄԵԾ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍ ՍԻՆԿԵՐԻ
թիւ 343 առաջին յարկ, Մեծ-Փողոց Բերայի
ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

ՍՕՍԻԷԹԷ ՄԻՒԹԻՒԷԼ ՖՐԱՆՍԷԶ
ՏԸ ԼԻՕՆ
ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽՆԵՐ ԿԱԶՄԵԼՈՒ ՑԱՏՈՒԿ ՓՈԽԱԴԱՐՁ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՆՀԱՏԱԿԱՆ ՁԵՌՆԱՐԿ ՊԵՏԱԿԱՆ ՔՕՆԹՐՕԼԻ ՏԱԿ
Լիօն, Օթէլ տը Վիլ փողոց, թիւ 77
ԱՄԵՆԷՆ ԿԱՐԵՒՈՐԸ ԵՒ ԱՄԵՆԷՆ ՀԻՆԸ, ՈՐ 1909 ՄԱՅԻՍ 15ԻՆ ՈՒՆԷՐ
Բաժանորդ 192,169
Ստորագրուած դրամագլուխ 215,573,800 ֆր.
Վճարուած դրամագլուխ 1,581,300 »
Վճարումներ 1 ֆր.էն սկսեալ. 100—500—1000 ֆր.ի և անկէ աւելի գումարներով ապահովագիրներ, 1—12 տարուան և աւելի պայմանաժամի մէջ վճարելի:
Ընդհ. գործակալ ԹՈՒՐՔԻՈՅ, ԵԳԻՊՏՈՍԻ, ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ, ՊԱԼՔԱՆԵԱՆ ԵՐԿՐԱՑ ՀԱՄԱՐ
ՖՐԱՆՍՈՒԱ ՏԸ ՋԱՐԱ
Ղալաթիա, Սէն-Բիէր խան, թիւ 25-26
Կ. Պոլսոյ ընդհ. գործակալութեան դրամատուն՝ ԿՐԷՏԻ ԼԻՕՆԷ, Ղալաթիա.
Գործունեայ գործակալներ կը փնտռուին տրուարձաններու, օսմ. նահանգներու և յիշեալ երկիրներու համար: Նպաստաւոր պայմաններ: 50—29

ԻՒՆԻՕՆ
ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ Ի ԲԱՐԻԶ 1828-1829
1828 L'UNION DE PARIS
ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ Ի ԲԱՐԻԶ 9, ՐԻՒ ՏԸ ՎԱՆՏՕՄ, 9
ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆՔ

Դրամագլուխ և պահեստ	329	Միլիոն Ֆրանք	
1906ին գանձուած ապահովագին	30	»	»
Մինչեւ 1906է վերջը հատուցեալ վնասք	480	»	»

Ինչպէս այս թուանշաններէն կ'երեւի, Ընկերութեան դրամագլուխն ու պահեստի գումարն է 329 ՄԻԼԻՈՆ ՖՐԱՆՔ որ հսկայ երաշխաւորութիւն մը կ'ընծայէ ԻՒՆԻՕՆի ապահովագրեալց:

Արեւելքի համար մասնաւոր զեղչեալ սակացոյց. Նպաստաւոր պայմաններ՝ ու համեմատ կերպով աւելի ԳԵՐԱԶԱՆՑ քան ո՛ և է Ընկերութեան պայմանները: Ապահովագրութեան ամէն ձեւերը ամէնէն աժան գիներով, օրինակի համար ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Ի ԴԷՊՍ ՄԱՀՈՒ, ԽԱՌՆ, ԴՐԱՄՕԺԻՏԻ, ևլն. ևլն.:

Ընկերութեան Դրամատունն է ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՊԱՆՔԱՆ
Թուրքիոյ և Արեւելքի Ընդհ. Տնօրէնութիւն
Ընդհ. Տնօրէն ՍԻՄՈՆ ԳԱՑՍԷՐԼԵԱՆ
Փոխ ՄԻՀՐԱՆ ՏԷՐ-ՆԵՐՍԷՍԵԱՆ
Պոլիս, Սուլթան-Համամ, Քաթիրճը Օղլու Բաշամ:
Գործակալութիւնք Թուրքիոյ գլխաւոր քաղաքաց մէջ:

WILSON LINE
HULL-CONSPLE-NOVOROSSISK-ODESSA
ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ
ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ
Ընդմէջ Հըլի, Կ. Պոլսոյ եւ Օտեսայի

Անուանք	Թոն.	Անուանք	Թոն.	Անուանք	Թոն.	Անուանք	Թոն.	Անուանք	Թոն.
Ալպանօ	1069	Տիտօ	4311	Հիտալկօ	1531	Մարսէլլօ	3709	Սարֆօ	1119
Ալքէթ	3607	Տոմինօ	938	Հինտու	3720	Միքատօ	3557	Տիրիս	1735
Անճէլօ	1541	Տուրօ	2383	Հորաթիօ	1600	Միլօ	1057	Սիւվիօ	119
Աթիոսքօ	2277	Տրաքօ	1713	Հումպէց	595	Մոնգէպէլլօ		Սցէրս	1203
Գաստնօ	1822	Տինամօ	504	Իակօ	2354	Մուցիլլօ	3419	Թասսօ	1323
Գարոտինօ	1264	Էպքօ	3464	Իտասխօ	5540	Նէքօ	1933	Թ. Ուիլսըն	1546
Գըֆֆալօ	4481	Էլտորատօ	1520	Ճինօ	1080	Օտիս	4100	Թօքիօ	3327
Գէլլօ	1371	Էցաքօ	1841	Քլէօ	1053	Օնթարիօ	4036	Թոլէտօ	1470
Գոլիբոօ	1837	Ֆիտօ	954	Քոլբինօ	2307	Օրլանտօ	1535	Ուրպինօ	242
Գարէօ	1244	Ֆինլանտ	1828	Քոմօ	1700	Բալէրմօ	1637	Վասքօ	1914
Գազօ	1094	Ֆլամինկօ	349	Լէօ	1053	Բոլօ	510	Վոլօ	1289
Ջիքակօ	2729	Ֆրանչիսքօ	4582	Լէոնիթօ	2272	Րիալթօ	3329	Վ. Ուիլսըն	2391
Սօլէթօ	1831	Կալիլէօ	3060	Լիվորնօ	1643	Րինալտօ	1553	Եէտս	1350
Գոլորատօ	4235	Կիկանօ	1143	Լորէնցօ	3191	Րոլլօ	1613	Զէնօ	1200
Գոնկօ	2905	Կոզօ	1011	Մալմօ	724	Րօմէօ	1789	Թորօ	
Գարսօ	895	Կրատօ	1695	Մարէնկօ	1273	Րոզարիօ	136	Մայօն	

Վիկօ շոգենաւը, նաւապետ Հարպօրտ և Թոլիօ շոգենաւը, նաւապետ Ֆարմ, հոս հասած են:
Քօյէնօ շոգենաւը, նաւապետ Փօնթօն, մայիս 18ին և Թօրօ շոգենաւը, նաւապետ Ճէքսըն, յունիս 5ին հոս կը սպասուին:
Դիմել Գործակալներուն՝ Ֆ. ՀԻԼՏ ԷՆՏՐԻՑՑՕ
Թիւ 22—24, Բիւյիւք Միլլէթ խան, Ղալաթիա: 57

ՎԵՐԼՈՒԾՈՒՄԸ ՑՈՅՑ ՏՈՒԱՒ ԹԷ
ՆԷՍԼԷԻ
ԿԱԹԸ
FARINE LACTÉE NESTLÉ
Խմորին կատարեալ սնունդ մը կը կազմէ. բժիշկներուն եւ մայրերուն միաձայն վճռին համաձայն
ՆԷՍԼԷԻ ԿԱԹԸ
Թանկագին սնունդ մըն է տղոց եւ ակարակազմներու համար:
50 25

ՇԱՎՈՒՇՕՂԼԸԻ
Ծխախոտի Թուղթը
ԾԽԱԽՈՏԻ ՄԱՔՍԱՏԱՆ ԿԻՑ
ԹԻՒ 14

Խարդախանիչ մարքայով ծանօթ մեր ծխախոտի թուղթին շատ մը կեղծերը հրապարակ հանուած են: Անոնց դէմ դատ բացուած է մեր կողմէ: Ուստի մեր յաճախորդներէն կը խնդրուի ծխախոտ մաքսատան կից թիւ 14 վաճառատունէն գնել: Կարգ մը մանրավաճառներ, ծխավաճառներ, աւելի շահ ընելու համար, ուրիշ թղթեր կը քշեն մեր ընտիր թուղթերուն տեղ: Ծխողները պէտք է ուշադրութիւն դարձնեն մեր ծխախոտի թուղթին կողքին վրայ և մէջը գտնուած խարդախանիչին և իւրաքանչիւր թերթիկներուն վրայ տպուած չոր դրոշմին ու 14 թիւին, նոյնպէս ուշադրութիւն դարձնելու է մեր թուղթին ազնուութեան: 36—27

ԿԷՏԻԿՆԵՐԸ

Տէֆթէրը Խազանիի պաշտօնեաներէն Սըտգը էֆ.ի կողմէ պատրաստուած այս կարեւոր երկասիրութիւնը, որ կէտիկներու և սեփականութեան իրաւունքի վրայ կը խօսի, Թանինի տպարանին մէջ հրատարակուած է խնամեալ տպագրութեամբ: Ուղղամիտ կերպով յօրինուած այս գրքոյկը, իր օգտակար ու շահեկան բովանդակութեամբ, ջերմապէս յանձնարարելի է ամէն կարգի ընթերցողներու, մանաւանդ կալուածատէրերու, որոնք յաճախ գաղափար չունին կէտիկներու և անոնց մասին գտնուած օրինական տրամադրութիւններուն վրայ: Սոյն գրքի վաճառման կեդրոնատեղին է Պապը Ալի Ճատտէսի, Գանատէթ գրատունը: Գինն է 10 ղրուշ: Գաւառներու համար երկու ղրուշ թղթատարի ծախք կ'առնուի: 17—20

ՏԷՐՈՒՊԷԻ ԷՔՍԹՐԱ ՄՈՄԸ

Տէրուպէի էքսթրա ընտիր մոմը գնեցէք, որոնք ո՛չ ծուխ կ'արձակեն և ո՛չ կը վազեն: Այդ մոմերուն պատրաստութեան համար մեծ խնամ տարուած է: Գինն ալ աժան է: Կը ծախուի գլխաւոր խանութպաններուն և Պոլսոյ, Բերայի ու Ղալաթիոյ մեծ վաճառատուններուն քով: Վաճառման կեդրոնատեղին է Պալըգ Բազար, Նէվշէհիր խան, Թիւ 9, Բօրլօզլու և ընկերութեան մօտ:
Ընդհանուր գործակալ
75—60 Ս. ԱՄԱՐ ԵՒ ԸՆԿ.

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ
ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ
Պոլսոյ համար Բօսթ Լօքալ տրկն. 108 ղր.
» » » վեցամս. 60 »
Գաւառներու համար տրկն. 108 »
» » վեցամսեայ 60 »
Արտասահմանի հմր. տարեկան 35 ֆր.
» » վեցամսեայ 20 »
Թղթատարի ծախքը մեր վրայ. հասցէի փոփոխման համար 2 ղրշ. [illegible] ները անպայման կանխիկ, ծանուցումներու առանձին կը սակարկուին. դրամ ղրկելու ամենադիւրին եւ աժան միջոցը Մանդաթն է:
Արտօնատէր ԳԱՐԵԳԻՆ ՊՕՅԱՃԵԱՆ

«ԱՐԵՒԵԼՔ»Ի ԹԵՐԹՕՆ (101)

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐ ՏԻՒՄԱ

ԿՈՄՍ ՄՈՆԹԷ-ՔՐԻՍԹՕ

Ե.

ԹՕՆ ՏԻՒ ԿԱՐԻ ՊԱՆԴՈԿԸ

— Բարի կին, ապահով եղէք որ դժբախտութիւնը ինէ չպիտի գայ:

— Բարքօնդ քանի մը բառ քրթմնջեց, որոնք լսելի չեղան. յետոյ ծունկերուն վրայ ձգեց գլուխը, զոր պահ մը վեր առած էր, և սկսաւ տենդէն դողալ, թողլով որ ամուսինը ազատօրէն շարունակէ իր խօսակցութիւնը, բայց այնպիսի դիրք մը առաւ, որով մէկ բառ իսկ չպիտի կորսնցնէր:

Այդ միջոցին աբբան քանի մը ումպ ջուր խմելով ինքզինքը գտած էր:

— Ուրեմն այդ տարաբախտ ծերունին այնքան լքուած էր որ անօթութենէ կը մեռնէր:

— Ո՛չ, պարո՛ն, ո՛չ Պ. Մօրէլ և ո՛չ ալ Քաթալանցի Մէրսէտէս չէին լքած զայն. բայց խեղճ ծերուկը խոր հակակրութիւն մը կը զգար Ֆէրնանտի նկատմամբ, այն Ֆէրնանտին նկատմամբ, որուն համար Տանթէս ձեզի ըսած է թէ իր բարեկամներէն է, շարունակեց Քատրուս, հեգնական ժպիտով մը:

— Բարեկամ չէ՞ր, հարցուց աբբան:

— Կասպա՛ր, Կասպա՛ր, ուշադրութիւն ըրէ՛ ըսելիքիդ, մրմնջեց կինը սանդուխին բարձունքէն:

Քատրուս անհամբերութեան շարժում մը ըրաւ, և առանց պատասխանելու զինքը ընդմիջողին, շարունակեց.

— Կարելի՞ բան է որ մարդ բարեկամը ըլլայ այն անձին, որուն կինը կը ցանկայ, պատասխանեց աբբան: Տանթէս, որ ոսկիէ սիրտ մը ունէր, իր բարեկամները կը կոչէր բոլոր այդ անձերը... Խե՛ղճ Էտմոն... Աւելի լաւ որ բան մը չէ իմացած, շատ դժուարութիւն պիտի քաշէր մեռած վայրկեանին անոր ներելու... Ինչ որ ալ ըսուի, շարունակեց Քատրուս, այնպիսի լեզուով մը, ուր տեսակ մը բիրտ բանաստեղծութիւն կար, աւելի կը վախնամ մեռեալներու անէծքէն քան կենդանիներու ատելութենէն:

— Տխմա՛ր, ըսաւ Բարքօնդ:

— Գիտէ՞ք թէ Ֆէրնան ի՛նչ ըրած է Տանթէսի դէմ, հարցուց աբբան:

— Կարծեմ թէ գիտեմ:

— Խօսեցէք ուրեմն:

— Կասպար, ուզածդ ըրէ՛, մեծը դուն ես, ըսաւ կինը. բայց եթէ իմ խօսքս մտիկ ընես՝ բան մը զրուցելու չես:

— Այս անգամ կարծեմ իրաւունք ունիս, կի՛ն, ըսաւ Քատրուս:

— Ձե՞ք ուզեր բան մը զրուցել, յարեց աբբան:

— Ինչ հարկ, ըսաւ Քատրուս: Եթէ Տանթէս ողջ ըլլար և ինծի դիմէր՝ միանգամ ընդ միշտ հասկնալու համար իր բարեկամները և թշնամիները, այն ատեն կը յայտնէի. բայց ձեր ըսածին նայելով, հողին տակ պառկած է ան, հետեւաբար չի կրնար ատելութիւն ունենալ, վրէժ լուծել: Գոցենք այդ խնդիրը:

— Ուրեմն կ'ուզէ՞ք որ իբր հաւատարիմ բարեկամներ վարձատրեմ այնպիսի անձեր, զորս անպաժան և կեղծ բարեկամներ կը նկատէք:

— Արդարացի է, իրաւունք ունիք, ըսաւ Քատրուս: Մնաց որ, խեղճ Էտմոնի ձգած կտակը ի՛նչ օգուտ պիտի ունենայ անոնց համար, ծովուն մէջ ինկող կաթիլ մը ջուր:

— Առանց հաշուելու որ այդ մարդիկը կրնան մէկ շարժումով ջախջախել քեզ, ըսաւ կինը:

— Ինչ, այդ մարդիկը հարուստ և զօրաւոր դարձա՞ծ են:

— Ձե՞ք գիտեր անոնց պատմութիւնը:

— Ոչ, պատմեցէք:

Քատրուս պահ մը մտմտաց:

— Ոչ, երկար պատմութիւն է:

— Կրնաք լուռ մնալ, բարեկամս, ըսաւ աբբան ամենախորունկ անտարբերութեամբ մը, և ես ձեր խղճահարութիւնը կը յարգեմ. մնաց որ՝ ձեր ըրածը ճշմարտապէս բարի մարդու մը գործն է: Ուրեմն ասոր վրայ չխօսինք այլեւս: Ինչ է իմ պաշտօնս: Պարզ ձեւակերպութիւն մը: Հետեւաբար պիտի ծախեմ այս ադամանդը:

Ու ադամանդը գրպանէն հանելով, տուփը բացաւ և Քատրուսի աչքերուն առջեւ շողշողուց զայն:

— Կնի՛կ, եկուր տես, ըսաւ Քատրուս խռպոտ ձայնով մը:

— Ադամանդ մը, ըսաւ Բարքօնդ, ոտքի ելլելով և բաւական ամուր քայլերով սանդուխէն վար իջնելով:

— Կնի՛կ, չլսեցի՞ր որ Էտմոնի կողմէ մեզի կտակուած ադամանդն է, ըսաւ Քատրուս. նախ իր հօր, յետոյ իր երեք բարեկամներուն՝ Ֆէրնանի, Տանկլարի և ինծի ու նշանածին՝ Մէրսէտէսի: Այդ ադամանդը 50,000 ֆրանք կ'արժէ:

— Օ՛հ, ի՜նչ գեղեցիկ գոհարեղէն է, ըսաւ Բարքօնդ:

— Այդ գումարին մէկ հինգերորդը մեզի՞ կը պատկանի ուրեմն:

— Այո՛, պարոն, պատասխանեց աբբան. նաեւ Տանթէսի հօր բաժինն ալ չորսիդ պիտի տրուի:

— Ինչո՞ւ համար մեր չորսին, հարցուց Բարքօնդ:

— Որովհետեւ Էտմոնի չորս բարեկամներն էիք:

— Մատնիչները չեն որ բարեկամներ կ'ըլլան, մրմնջեց Բարքօնդ իր կարգին.

(Շարունակելի)

ԿԱՐԵՒՈՐ

Թերթիս ձեռքէ վաճառման գործին մէջ օրին նոր կարգադրութիւն մը եղած ըլլալով, կը խնդրենք մեր ընթերցողներէն երկտողով մը մեզ իմաց տալ եթէ Պոլսոյ տրուարձաններուն մէջ Արեւելք չգտնուի վաճառողներու և ցրուիչներու քով: